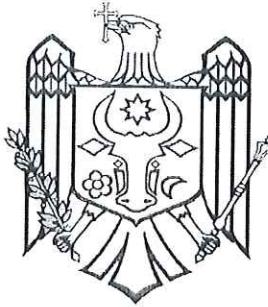

*Consiliul Superior al
Magistraturii*
Curtea de Apel Bălți
Republica Moldova, 3100,
or.Bălți,
str. Ștefan cel Mare 54,
tel.: +373(231)60745
fax: +373(231)23143
cab@justice.md

*Высший Совет
Магистратуры*
**Бельцкая Апелляционная
Палата**
Republica Moldova, 3100,
or.Bălți,
str. Ștefan cel Mare 54,
tel.: +373(231)60745
fax: +373(231)23143

2/6

RECOMANDAT

4r-711/2020

Curtea Constituțională
mun. Chișinău, str. Al. Lăpușneanu, nr. 28

Curtea de Apel Bălți, vă expediază în adresa DVS cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și încheierea privind admiterea cererii, la dosarul contravențional **Cramari Ivan Fiodor, Cramari Valerii Fiodor** în baza art.115 alin.(3) Cod Contravențional al RM, pentru examinarea cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate ridicată de către avocatul Lazari Constantin, Cramari Valerii și Cramari Ivan.

Anexă:

- Cererea privind ridicarea excepției de neconstitucionalitate: - 12 file;
- Încheierea privind admiterea cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate: - 21 file.

**Judecător al
Curții de Apel Bălți**

Ex: Grefier Mihail Cernauțan
Tel: (231)60745

Ala Rotaru

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

**SESIZARE
PRIVIND EXCEPTIA DE NECONSTITUȚIONALITATE**

prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a și lit. g) din Constituție

I – AUTORUL SESIZĂRII

1. Nume: LAZARI 2. Prenume: Constantin

3. Funcția: Avocat/profesor

II – OBIECTUL SESIZĂRII

Considerăm ca fiind neconstituțională sintagma:

- *"Termenul de contestare a deciziei agentului constatator este de 15 zile de la data emiterii acesteia sau, pentru părțile care nu au fost prezente la ședința de examinare a cauzei contraventionale, de la data înmânării copiei de pe decizia respectivă în condițiile art. 447¹ alin. (8)",*

din alineatul (1) a articolului 448 Cod contraventional,

în corelație

cu art. 251 alin. (1) – (3) Cod de procedură penală,

prin prisma

Hotărârii Curții Constituționale Nr. 32 (*dosarul Nr. 158g/2018*);

articolul 6 paragrafele 1 și 3 literele a), b), c), d) și e) a Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale (CEDO)

și

articolele 1 alin. (3); 4 alin. (2), 7, 20, 21 și 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova.

III – CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI

III.1 La 26 septembrie 2017 C. A. înregistrează în Judecătoria Edineț, sediul Briceni, Cererea privind încasarea prejudiciului material și moral de la C. I. și C. V. Acțiunea civilă înaintată este o acțiune ulterioară acuzării penale/contraventionale aduse lui C. I. și C. V., în anul 2015.

III.2 La 18 martie 2015, C. A. depune plângere la Poliție și solicită luarea măsurilor legale față de C. I. și C. V., care la data de 18.03.2015 ar fi incendiat pășunea uscată de la marginea satului Caracușenii Noi, raionul Briceni.

Astfel, în urma răspândirii flăcărilor de pe pășunile incendiate, *de vîntul puternic*, a ars și o porțiune din pepiniera plantată cu pomi confieri, *ce-i aparține lui*, cauzându-l prejudiciu material de 473 900 lei (MDL) și moral 10 000 lei (MDL). El face referire la Ordonanțele *privind aplicarea sancțiunilor contravenționale* din 20 mai 2015, prin care C. I. și C. V. au fost recunoscuți vinovati de comiterea contravenției prevăzute de art. 115 alin. (3) Cod contravențional - *Arderea în câmp deschis a resturilor vegetale de orice proveniență*, cărora li s-a aplicat sancțiune contraventională. Drept temei juridic el invocă răspunderea delictuală (art. 1398 Cod civil, până la modernizare).

III.3 Prin Hotărârea Judecătoriei Edineț, sediul Briceni, din 18 iulie 2018, (dosarul nr. 28-2-6820-26092917; 2-471/2017) s-a hotărât:

- Se admite parțial cererea de chemare în judecată depusă de C. A. împotriva lui C. I. și C. V. cu privire la încasarea prejudiciului material și moral; ...

În Hotărâre instanța face referire la Ordonanțele emise de procuror, din 14 mai și 20 mai 2015, privind recunoașterea vinovăției lui C. I. și C. V., cât și aplicarea în privința lor a sancțiunii contravenționale.

III.4 Hotărârea Judecătoriei Edineț, sediul Briceni, a fost contestată cu apel la Curtea de Apel Bălți.

La 29 octombrie 2019 Colegiul Civil și de Contencios administrativ (dosarul nr. 2a-795/2019 (03-2a-4163-08102018) pronunță Decizia prin care decide:

- Se admite apelul declarat de C. I. și C. V.. Se casează hotărârea judecătoriei Edineț, sediul Briceni, din 18.07.2018, ...

În Decizia instanței de apel (*prin care s-a casat Hotărârea primei instanțe*), s-a menționat:

- ... prin Ordonanța procuraturii Briceni din 14.05.2015, s-a refuzat în pornirea urmăririi penale în privința lui C. I. și C. V., din lipsa în acțiunile lor a elementelor infracțiunii prevăzute de art. 197 Cod penal. Or, prin acest înscris s-a constatat că la 18.03.2015 cet. C. I. și C. V. au aprins iarba uscată de pe pășune, însă ultimii NU AU INCENDIAT INTENTIONAT brazi de pe parcela de pe pământ care-i aparține lui C. A.;
- Mai mult, conform ordonanței de refuz în pornirea urmăririi penale din 14.05.2015 emisă de Procuratura Briceni, a fost chestionat și C. A. care a declarat, că la 18.03.2015 a văzut cum cet. C. V. și C. I. s-au deplasat în direcția parcelei lui, pe care creșteau puții de brazi. Ulterior a văzut că din direcția pepinieriei se vedea că s-a aprins un foc. Aproximativ la ora 13:00 a urcat în automobil și s-a deplasat în direcția lotului său de teren pentru a vedea dacă nu cumva ard brazi. Când a venit la fața locului a văzut că brazi de pe parcela sa nu ardeau;
- Concomitent Colegiul civil reține că, prin Ordonanțele procuraturii Briceni din 14.05.2016 privind intentarea procesului contravențional (f. d. 64, 67), faptele lui C. I. și C. V. au fost calificate prin prisma art. 115 al. (3) Cod contravențional are prevede – *arderea în câmp deschis a resturilor vegetale de orice proveniență* - aceștia fiind sancționați sub formă de amendă în mărime de 15 unități conventionale, echivalentul a 300 lei, fapt confirmat prin

Ordonanțele procuraturii Briceni din 20.05.2015 privind aplicarea sancțiunii contravenționale (f. d. 65, 68);

- Totodată este de menționat că, în ședința instanței de apel, C. I. și C. V. au menționat că, lotul de teren pe care-l dețin într-adevăr se află în vecinătate cu plantația de brazi ce aparține lui C. A., însă acestea SUNT DESPĂRTITE printr-un râu cu o lățime de aproximativ 5 metri, fapt confirmat și prin schema anexată la materialele cauzei (f. d. 46). Mai mult, apelanții au declarat că focul a început a arde pe terenul lor, care se află până la râu, iar când incendiul s-a aruncat peste pepinieră intimatului, dânsii nu mai erau pe imas. Acest fapt a fost confirmat, atât de Chiriac Alexei în ședința instanței de apel, cât și prin Ordonanta de refuz în pornirea urmăririi penale din 14.05.2015, emisă de Procuratura Briceni (f. d. 62);
- Reieșind din considerentele enunțate și probele cercetate Colegiul civil constată, că NU A FOST DOVEDINTĂ LEGĂTURA CAUZALĂ stabilită prin Ordonanțele procurorului privind intentarea proceselor contravenționale din 14.05.2015 în privința apelanților C. I. și C. V. (f. d. 64, 67), și arderea intenționată a pepinieriei care-i aparținea lui C. A.;
- ... Cu titlu subsidiar Colegiul civil decelează că, forța atribuită unei probe sau alteia coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt supuse controlului instanței de apel. La fel, existența și admisibilitatea materialului probatoriu marcant. Instanța de judecată urmează să motiveze respingerea argumentelor aduse de participanții la proces în vederea susținerii poziției lor bazate pe aprecierea proprie a probelor;
- Aprecierea probelor se însăptuiește cu respectarea urmăritoarelor reguli: instanța judecătoarească apreciază probele după intima ei convingere, călduzindu-se de lege. Regula dată are valoare de principiu – principiu liberei aprecieri a probelor. Aprecierea probelor după intima convingere înseamnă că însăși instanța care examinează pricina civilă urmează să determine veridicitatea și forța probantă a fiecărei probe în parte și, în ansamblu, a tuturor probelor. Intima convingere a judecătorului nu trebuie de a fi înțeleasă ca o concluzie intuitivă. Aceasta urmează a fi întemeiată pe analiza tuturor probelor administrative. Argumentele privind aprecierea probelor urmează a fi menționate în hotărârea instanței;
- Alin. (1) al art. 130 din CPC stipulează anumite criterii puse la baza principiului aprecierii a probelor: - cercetarea mult aspectuală – ceea ce înseamnă o cercetare a fiecărei informații furnizată de proba prezentată; - cercetarea completă – care presupune cercetarea probei în măsura în care să fie obținută totă informația furnizată care se referă la circumstanțele pricinaui; - cercetarea nepărtinitoare – adică judecătorul urmează să cerceteze probele fără a avea un interes personal, direct sau indirect, în soluționarea pricinaui ori să existe alte împrejurări care pun la îndoială obiectivitatea și nepărtinitoarea lui. Instanța de judecată NU VA PUNE la baza motivării hotărâril DOAR UNELE DIN INFORMATIILE furnizate de mijloacele de probație care susțin poziția uneia dintre părți, dar și celelalte informații care sunt și în favoarea celeilalte părți; - cercetarea nemijlocită – când instanța trebuie să vină în mod direct în contact cu întregul material probator și să percepă nemijlocit toate elementele care ar putea influența soluționarea cauzei;
- Sub acest aspect instanța de apel concluzionează, că scopul probatiunii judiciare nu se reduce doar la colectarea și prezentarea probelor, ci și la APRECIEREA ACESTORA de către instanța de judecată, adică la formularea unor concluzii logice care ar permite motivarea hotărârii judecătorești.

Instanța de apel și-a argumentat suficient și corect solutia adoptată, care nu poate fi considerată arbitrară, demonstrând că în acțiunile lui C. I. și C. V. nu sunt întrunite elementele constitutive ale răspunderii civile delictuale.

III.5 Decizia Colegiul Civil și de Contencios administrativ de la Curtea de Apel Bălți, a fost contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție.

La 08 mai 2020, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție pronunță Decizia prin care decide:

- *Se admite recursul declarat de către A. C., reprezentat de avocatul P. B. Se casează integral decizia din 29 octombrie 2019 a Curții de Apel Bălți și se menține hotărârea din 18 iulie 2018 a Judecătoriei Edineț sediul Briceni ...*

III.6 Acțiunea ulterioară civilă privind răspunderea delictuală a lui C. I. și C. V. a avut la bază Ordonanțele de intentare a procesului contraventional din 14 mai 2015 și Ordonanțele privind aplicarea sanctiunii contraventionale din 20 mai 2015.

III.7 În declarațiile sale C. A. (din 19.03.2015) menționează:

- *La 18.03.2015, aproximativ la orele 11:00 eram acasă, când am observat că cet. C. V. și cet. C. I. s-au deplasat spre directia răpii și imașului de la marginea satului, iar din urma lor se vedea urme de flăcări și fum, arzând ierburile uscate și stuful de pe malul râului;*
- *Apoi eu AM PLECAT în orașul Briceni cu careva treburi, apoi m-am întors acasă aproximativ la orele 01:00 și am observat imașul ardea în continuare;*
- *Având PRESUMȚIREA că focul putea să se răspândească asupra puietilor de brazi de pe cota mea de pământ m-am ridicat până în vârful dealului în câmp și l-am văzut iarăși pe cetătenii susmentionati care SE ÎNTORCEAU din câmp spre sat;*
- *Deoarece din vârful dealului mi s-a părut că brazi NU AU FOST AFECTAȚI de flăcări, eu M-AM ÎNTORS ÎNAPOI acasă;*
- *Deja, când am ajuns la marginea satului am observat că plantatia de brazi sunt cuprinse de flăcări, arzând aproximativ jumătate de cotă ...*

III.8 Martorul G. I., precizează:

- *... ea împreună cu alte persoane (se aflau) în livada cet. E. F. ...;*
- *Aproximativ în timpul amiezii, ea, personal, a văzut pe imașul, care se afla aproximativ la distanța de 500 metri de la locul unde lucra, doi bărbați, dintre care unul era mai înalt decât celălalt. În timpul când cei doi bărbați au apărut pe imaș, tot atunci acolo au apărut flăcări ...;*
- *La acel moment ERA VÂNT PUTERNIC și din acest fapt, focul de pe imaș S-A ÎNTEITI REPEDE și se răspândeau pe tot imașul;*
- *CU TOTII priveam la acel foc și cu toții s-au MIRAT, de ce acei doi bărbați au aprins iarba uscată de pe imaș PE ASA TEMP VÂNTUROS, fiindcă de acum ardea stuful de lângă râuleț de pe imaș și mai întâi focul se răspândeau spre livadă ..., însă mai apoi vântul și-a schimbat directia și focul se deplasa repede spre o parcelă de pământ, pe care creșteau brazi ...*

Depozitii similare au depus S. R., E. F., B. V. și C. V.

III.9 Este de notat, C. A. declară că incendiul a fost observat de EL - la orele 11:00.

- *când C. V. și C. I. se deplasau în direcția imașului, iar în urma lor se vedea, deja, urme de flăcări și fum, arzând ierburile uscate,*

dar EL NU a întreprins nici o măsură pentru a stopa răspândirea focului, reieșind din faptul că era VÂNT PUTERNIC, iar urmele de flăcări și fum erau locale, de cealaltă parte a râului/în luncă, la o depărtare de peste 5 m. de la pepiniera sa – a LĂSAT TOTUL ÎN VOIA SOARTEI și a plecat în oraș, revenind la fața locului - doar peste DOUĂ ORE.

Cetățenii G. I., S. R., E. F., B. V., C. V. și alții, au văzut focul pe imas, PE UN TIMP VÂNTUROS, dar nu au întreprins NICI O MĂSURĂ spre a-l stopa/lichida (*la faza incipientă*), cu atât mai mult că în apropierea locului (*unde a început focul să ardă*) este și un râuleț, ei nici NU au telefonat la Serviciul de salvatori spre a interveni Forțele Speciale pentru a stopa, lichida incendiul – **LA FAZA INCIPIENTĂ**.

C. I. și C. V. au fost pe câmp, în apropierea locului unde erau mici focare de ardere a ierbilor uscate, în jurul orelor 13:00, iar peste o oră, în jurul orelor 14:00, s-au reîntors în sat și când focul s-a răspândit peste râuleț (*la o distanță de peste 50 m. de la locul inițial*) în direcția pepinieriei de brazi, ei nu mai erau la fata locului, în câmp. Ei nu au dat foc la resturi vegetale din câmp, pe câmp mai erau și alte persoane, inclusiv niște copii.

Pepiniera de brazi a fost incendiată de la focul de pe imas – care a apărut cu 3-4 ore mai înainte de ora 14:00 și care s-a răspândit, DE VÂNDUL PUTERNIC, din luncă peste râuleț – cu o lățime în jurul la 5 metri – către pepiniera de brazi.

Pe perioada de **TREI-PATRU ore**, cât focul ardea pe luncă, de cealaltă parte a râulețului, față de locul unde era situată pepiniera de brazi, NICI unul din cetățenii prezenți (PESTE ȘASE persoane), nu au întreprins nici o măsură spre a STOPA/lichida extinderea focului, pe un timp vânturos.

Însuși C. A. (stăpânul pepinieriei de brazi), care a văzut fum și flăcări - în luncă la o distanță de peste 50 metri de la pepiniera de brazi, de cealaltă parte a râulețului – cu trei ore înainte, de la momentul extinderii focului pe plantația de brazi – nu a întreprins măsuri active –

a unui om responsabil, proprietar al plantației de brazi, care are grija de proprietatea sa, îndeosebi de a o proteja de o primejdie MARE evident POSIBILĂ care-i poate afecta/distruge brazi - prin răspândirea focului pe un timp VÂNTUROS de primăvară –

de a stopa/lichida focul, la faza incipientă, atât cu forțele proprii, or solicitând ajutorul persoanelor din apropierea sa, a consătenilor, sau apelând la Serviciul special de Salvatori, spre a NU permite răspândirea lui.

În concluzia încheierii privind cercetarea incendiului, din 23 martie 2015 se menționează:

Cauza probabilă a generării incendiului este IMPUDENȚA cu focul deschis.

Iar la capitolul – determinarea pozitiei focarului și cauzei incendiului se subliniază:

- ... prin apropierea pepinieriei curge un pârău (râpă), malurile pârâului sunt crescute cu stuf. Lunca pârâului se întinde de la digul de protecție a iazului din apropiere până la marginea satului și are o lățime de 30 - 50 m;
- Ierburile uscate și stuful din luncă sunt arse aproape pe toată luna, fiind depistate mai multe focare de ardere a ierbilor și stufului;
- Terenul incendiu este amplasat în apropiere de luna arsă și se mărginește...
- Observă că flăcările s-au răspândit asupra pepinieriei de conifere din luna arsă deplasându-se în direcția pepinieriei SUB ACTIUNEA VÂNTULUI ...

În Actul de constatare a incendiului se menționează:

... izbucnirea incendiului ora 14:00; ora de constatare – 14:30; ora primirii amunțului – 14:40; ultima intervenție – 14:52; incendiul fiind lichidat la 15:02, la 18 martie 2015.

În Ordonanța de refuz în pornirea urmăririi penale procurorul precizează:

- ... Analizând materialele în ansamblu cu datele invocate de fapt, organul de urmărire penală concluzionează, că la data de 18.03.2015 anume cet. C. I. și C. V. intentionat au aprins iarba uscată de pe pășune, însă ultimii NU AU INCENDIAT intentionat brații de pe parcela de pământ al lui Chiriac Alexei, dat fiind stabilit, că anume FOCARUL INCENDIULUI A AVUT LOC mai întai pe pășune, iar MAI APOI focul FIIND RĂSPÂNDIT pe parcela lui C. A. DE VÂNT ...;

Dreptul contravențional exclude răspunderea contravențională obiectivă bazată numai pe existența faptei, fără vinovătie.

Reieșind din circumstanțelor *de fapt* descrise în acțiunile lui C. V. și C. I. lipsesc:

- latura obiectivă, nemijlocit legătura cauzală (după cum s-a menționat și în Decizia instanței de apel) și
- latura subiectivă – vinovăția.

Astfel, în acțiunile lui C. V. și C. I. lipsesc și elementele constitutive ale răspunderii delictuale, după cum a și constatat instanța de apel, în decizia adoptată.

III.10 În ședința de judecată, *din 23 octombrie 2020*, C. V. și C. I. au confirmat declarațiile prezentate de ei la Poliție, în anul 2015.

C. V. și C. I. au declarat că alte declarații, *decât cele prezentate la Poliție*, lor NU li s-au solicitat.

C. V. și C. I. nu au fost audiați de procurorul D. S., care a emis *Ordonanțele de intentare a procesului contravențional* din 14 mai 2015 și ei nu le-au semnat. Aceste acte procesuale lor nu le-au fost transmise și nu le-au fost traduse (*aceste acte procesuale, prezentate de procuror, NU sunt traduse în limba rusă și NU conțin semnătura contravenienților*).

C. V. și C. I. nu au fost audiați de către procurorul F. I., El nu au fost prezenți la momentul emiterii Ordonanțelor privind aplicarea sancțiunii contravenționale din 20 mai 2015 și ei NU au semnat nici un document la procurorul F. I..

Ordonanțele de intentare a procesului contravențional din 14 mai 2015 și *Ordonanțele privind aplicarea sancțiunii contravenționale* din 20 mai 2015 lui C. V. și C. I. NU li s-au expediat.

La dosarele contravenționale, *prezentate de procuror*, NU EXISTĂ nici o dovdă documentară/scrisă (*conform prevederilor Codului de procedură penală*), în care să fie prezentă semnătura lui C. V. și C. I. ce ar confirma primirea acestor acte procesuale.

Acste acte procesuale lui C. V. și C. I. NU le-au fost traduse/prezentate în limba rusă (*nici în limba română*) – aşa cum ei NU CUNOSC limba moldovenească/română, limba în care actele procesuale au fost întocmite.

Acste acte procesuale menționate, cât și alte documente (*prezentate de procuror*) NU CONTIN semnătura lui C. V. și C. I..

Despre existența acestor acte procesuale C. V. și C. I. au aflat doar în anul 2017, când au primit copia Cererii de chemare în judecată înaintată de C. A..

C. V. și C. I. sunt cetăteni simpli (*de la față*) care NU DETIN nici cele mai elementare cunoștințe juridice, având studii medii incomplete.

Avocatii, care le-au asigurat apărarea în instanțele de judecată în cauza civilă, le-au declarat că în procesul de examinare a cauzei civile instanțele de judecată se vor expune și asupra acestor acte procesuale (Ordonanțele din 14.05.2015 și 20.05.2015) care sunt ilegale, emise contrar principiilor de bază ale dreptului și ele - fiind probe ilegale - NU vor fi puse la baza adoptării hotărârii de judecată.

III.11 Ordonanțele de intentare a procesului contraventional din 14 mai 2015 și Ordonanțele privind aplicarea sanctiunii contraventionale din 20 mai 2015, la care instanțele de judecată naționale fac referire (la examinarea cauzei civile) au fost adoptate arbitrar flagrant, evident, contrar justitiei și bunului simț, care atrag, prin acesta, o încălcare gravă a Convenției CEDO.

III.12

Fiind, în esență, acte de procedură penală ILEGALE, adoptate contrar prevederilor de procedură prevăzute în Codul contraventional și Codul de procedură penală, inclusiv a articolului 6 din Convenția europeană a drepturilor omului, care SE APLICĂ PRIORITAR, față de legislația națională, în temeiul art. 4 alin. (2) din Constituție:

- ✓ Ordonanța procurorului din Procuratura raionului Briceni din 14 mai 2015, de intentare a procesului contraventional, pe art. 115 alin. (3) CC, în privința lui C. I.;
- ✓ Ordonanța procurorului din Procuratura raionului Briceni, din 14 mai 2015, de intentare a procesului contraventional, pe art. 115 alin. (3) CC, în privința lui C. V.;
- ✓ Ordonanței procurorului, adjunct al procurorului raionului Briceni din 20 mai 2015, privind aplicarea sanctiunii contraventionale, în privința lui C. I. și
- ✓ Ordonanței procurorului, adjunct al procurorului raionului Briceni din 20 mai 2015, privind aplicarea sanctiunii contraventionale, în privința lui C. V.

NU POT FI MENTINUTE în vigoare,

ELE FIIND NULE ab initio (din momentul emiterii lor),

ele NU pot să mai producă efectele juridice ale actelor de procedură

și

ele NU mai pot fi considerate/acceptate ca fiind probe legal obținute,

pentru a fi puse la baza adoptării unor alte hotărâri de judecată, adoptate ulterior.

IV – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMĂTHII

IV.1

Solicităm modificarea alineatului (1) articolul 448 Cod contravențional, prin declararea NECONSTITUTIONALITĂȚII textului:

- „Termenul de contestare a deciziei agentului constatator este de 15 zile de la data emiterii acesteia sau, pentru părțile care nu au fost prezente la ședința de examinare a cauzei contravenționale, de la data înmînării copiei de pe decizia respectivă în condițiile art. 447¹ alin. (8)”,

în corelare cu dispozițiile

articoului 251 din Codul de procedură penală:

- "(1) Încălcarea prevederilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal atrage nulitatea actului procedural numai în cazul în care s-a comis o încălcare a normelor procesuale penale ce nu poate fi înlăturată decât prin anularea acestui act.
- (2) Încălcarea prevederilor legale referitoare la competența după materie sau după calitatea persoanei, la sesizarea instanței, la compunerea acesteia și la publicitatea ședinței de judecată, la participarea părților în cazurile obligatorii, la prezenta interpretului traducătorului, dacă sunt obligatorii potrivit legii, atrage nulitatea actului procedural.
- (3) Nulitatea prevăzută în alin. (2) nu se înlătură în nici un mod, poate fi invocată în orice etapă a procesului de către părți, și se ia în considerare de instanță, inclusiv din oficiu, dacă anularea actului procedural este necesară pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei.

pe motivul că

ea

contravine prevederilor legale din Constituție.

IV.2

În argumentarea juridică ne referim la normele legale din Constituție:

- Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezentă valori supreme și sunt garantate (art. 1 alin. (3));
- Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale (art. 4 alin. (2));
- Constituția Republicii Moldova este Legea Supremă. Nici o lege nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică (art. 7);
- Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătoarești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime (art. 20);
- Orice persoană acuzată de un delict este presupusă nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia își s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale (art. 21);
- Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos (art. 22);
- ... dreptul fiecărui om de a-si cunoaste drepturile ... (art. 23 alin. (2));

- Curtea Constituțională: a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și a hotărârilor Parlamentului ... (art. 135);

IV.3

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO):

- Înaltele Părți Contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I al prezentei Convenții (art. 1);
- Art. 6 § 1. – *Dreptul la un proces echitabil* - „*Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra temeiniciiei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. [...]”;*
- Art. 6 § 3 „*Orice acuzat are, în special, dreptul: a. să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa; b. să dispună de timpul și de îmlesnirile necesare pregătirii apărării sale; c. să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer; d. să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și sa obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării; e. să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere”.*

IV.4

Plenul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, a recunoscut statutul de izvor de drept al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în ordinea juridică internă și a explicat în Hotărârea nr. 17 din 19 iunie 2000 „Privind aplicarea în practica judiciară de către instanțele judecătoarești a unor prevederi ale Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale”:

- „convenția constituie o parte integrantă a sistemului legal intern și respectiv urmează a fi aplicată direct ca orice altă lege a Republicii Moldova, cu deosebirea că CEDO are prioritate față de restul regulilor interne, care îi contravin”.

Convenția (CEDO) necesită a fi interpretată prin prisma regulilor enunțate în Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor din 23 mai 1969.

În materialele Curții de la Strasbourg adesea se menționează:

- „Este evident faptul că Convenția nu ar fi putut să supraviețuască niciodată dacă nu ar fi fost considerată ca un „instrument viu” și dacă nu ar fi evoluat continuu prin intermediul jurisprudenței CEDO”.

Conform Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 3 din 09 iunie 2014, Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătoarești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale:

- *În sensul art. 46 din convenția Europeană, hotărârile CEDO au forță obligatorie ... instanțele judecătoarești vor aplica jurisprudența CEDO în cazul în care circumstanțele cauzei ce se examinează sunt similare circumstanțelor care au fost examineate de către CEDO și asupra căroră aceasta s-a pronunțat (pct. 2).*

Dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe, garantat de art. 6 § 1 din Convenție, trebuie să fie interpretat în lumina preambulu lui Convenției, care enunță supremăția dreptului ca element al patrimoniului comun al statelor contractante (*Brumărescu împotriva României*, pct. 61; *Nejdet Şahin și Perihan Şahin împotriva Turciei* (MC), pct. 57).

Unul dintre elementele fundamentale ale statului de drept e reprezentat de principiul securității juridice [Beian împotriva României (nr. 1), pct. 39; Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții împotriva României (MC), pct. 116].

Într-o societate democratică, în sensul Convenției, dreptul la o bună administrare a justiției deține un loc atât de important încât o interpretare restrictivă a garanțiilor art. 6 § 1 nu corespunde cu obiectivul și scopul acestei dispoziții (Ryakib Biryoukov împotriva Rusiei, pct. 37).

IV.5

Codul contravențional:

- *Prezentul cod este lege a Republicii Moldova care cuprinde norme de drept ce stabilesc principiile și dispozițiile generale și speciale în materie contravențională, determină faptele ce constituie contravenții și prevede procesul contravențional și sancțiunile contravenționale (art. 1);*
- *Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii contravenționale sunt interzise (art. 5 alin. (2));*
- *Constituie contravenție fapta – acțiunea sau inacțiunea – ilicită, cu un grad de pericol social mai redus decât infracțiunea, săvârșită cu vinovăție, care atentează la valorile sociale ocrotite de lege, este prevăzută de prezentul cod și este pasibilă de sancțiune contravențională (art. 10);*
- *Procesul contravențional pornit începează dacă: a) nu există faptul contraventiei; b) se constată vreunul din temeiurile prevăzute la art. 3 alin. (3), art. 4 alin. (3), art. 20 – 31, ... Încetarea procesului contravențional determină repunerea în drepturi a persoanei în a cărei privință a fost pornit (art. 441 CC);*
- *Ne consemnarea în procesul-verbal cu privire la contravenție a datelor și faptelor indicate la art. 443 are ca efect nulitatea acestuia (art. 445);*
- *Persoana în a cărei privință a fost pornit proces contravențional are dreptul: a) la apărare; b) să cunoască fapta imputată; e) să primească informație scrisă și explicarea drepturilor sale expuse în prezentul articol, inclusiv a dreptului de a țăcea și de a nu mărturisi împotriva sa, împotriva ruedelor sale apropiate ... precum și de a nu-și recunoaște vinovăția; f) să fie audiată în prezența apărătorului dacă acceptă sau cere să fie audiată; h) să ia cunoștință de materialele din dosar și să i se elibereze, la cerere, în cel mult 24 de ore, copii de pe procesul-verbal; i) să prezinte probe; j) să formuleze cereri; k) să conteste decizia asupra cauzei; l) să recunoască total sau parțial vinovăția în comiterea faptei ce îi se impută; m) să ceară recuzarea reprezentantului autorității competență să soluționeze cauza contravențională, expertului, interpretului, traducătorului, grefierului; n) să solicite audierea martorilor; o) să facă obiecții împotriva acțiunilor agentului constatator și să ceară consemnarea obiecțiilor sale în procesul-verbal; p) să ia cunoștință de procesul-verbal încheiat de agentul constatator, să facă obiecții asupra corectitudinii lui, să ceară completarea lui cu circumstanțele care, în opinia sa, trebuie să fie consemnate; s) să atace, în modul stabilit de lege, acțiunile și deciziile autorității competență să soluționeze cauza contravențională, inclusiv hotărârea judecătoarească; ... Realizarea de către persoana în a cărei privință a fost pornit proces contravențional a drepturilor sale ori renunțarea la realizarea acestor drepturi nu poate fi interpretată în detrimentul persoanei și nu poate avea consecințe nefavorabile pentru ea (art. 384 alin. (2), (3) CC);*
- *(1) Procesul-verbal cu privire la contravenție va cuprinde: c) numele, prenumele, domiciliul, ocupația contravenientului, datele din buletinul lui de identitate, ...; e) încadrarea juridică a faptei, norma materială contravențională și indicile calificative ale elementelor constitutive ale contravenției; f) aducerea la cunoștință contravenientului ... a drepturilor și obligațiilor lor prevăzute la art. 384 și 387; g) obiecțiile și probele pe care contravenientul le aduce în apărarea sa, ... (3) În cazul în care contravenientul ... nu cunoaște limba procesului-verbal, se asigură asistența unui interpret/traducător, datele lui*

consemnând-se în procesul-verbal ... (5) Procesul-verbal se semnează pe fiecare pagină de agentul constatator, de contravenient ... (6) Faptul ... refuzului său de a semna procesul-verbal se consemnează în procesul-verbal și se adverește prin semnatura a cel puțin 2 martori, indicând-se și datele acestora. (9) Partea rezolutivă a procesului-verbal va cuprinde decizia agentului constatator de sancționare a contravenientului sau de remitere a cauzei în instanța de judecată, cu recomandarea, în cazul în care consideră necesar, referitor la sancționare, sau de încetare a procesului, precum și termenul de contestare în instanța de judecată. (13) Copia de pe procesul-verbal se înmânează contravenientului ... În cazul procesului-verbal întocmit în absența contravenientului, copia de pe procesul-verbal se înmânează în modul prevăzut la art. 382 alin. (6) (art. 443 CC);

- Nu se încheie proces-verbal nici în cazurile emiterii de către procuror a ordonanței de a refuza începerea urmăririi penale, de a înceta urmărirea penală din cauză că fapta constituie o contravenție, precum și în cazurile liberării de răspundere penală a persoanei cu tragerea la răspundere contravențională. În cazurile indicate, procurorul emite o ordonanță motivată privind pornirea procesului cu privire la contravenție (art. 446 alin. (3) CC);
- Orice persoană are dreptul la satisfacția efectivă din partea instanței de judecată competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Orice persoană are dreptul la examinarea și la soluționarea cauzei sale în mod echitabil, în termen rezonabil, de către o instanță independentă, imparțială, legal constituită, care să acioneze în conformitate cu prezentul cod (art. 381 alin. (1) și (2) CC);
- Actele de procedură se comunică persoanei potrivit regulilor de citare (art. 382 alin. (7) CC);
- Persoana care nu posedă sau nu vorbește limba de stat are dreptul de a lua cunoștință de toate actele și materialele dosarului și de a vorbi în fața autorității competente să soluționeze cauza contravențională prin interpret (art. 379 alin. (2) CC);
- Persoana acuzată de săvârșirea unei contravenții se consideră nevinovată atât timp cât vinovăția sa nu este dovedită în modul prevăzut de prezentul cod (art. 375 alin. (1) CC);
- Procesul contravențional reprezintă totalitatea de norme din prezentul cod care reglementează procedura contravențională. Procesul contravențional este activitatea desfășurată de autoritatea competentă, cu participarea părților și a altor persoane titulare de drepturi și de obligații, având ca scop constatarea contravenției, examinarea și soluționarea cauzei contravenționale, constatarea cauzelor și condițiilor care au contribuit la săvârșirea contravenției. Procesul contravențional se desfășoară pe principii generale de drept contravențional, în temeiul normelor dreptului International și ale tratatelor internaționale cu privire la drepturile și libertățile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte (art. 374 CC);
- În procesul contravențional, autoritatea competentă să soluționeze cauza contravențională este obligată să asigure părților și altor participanți la proces deplina exercitare a drepturilor procesuale în condițiile prezentului cod. Pe parcursul procesului contravențional, părțile au dreptul să fie asistate de un apărător (avocat). În momentul pornirii procesului contravențional, autoritatea competentă să soluționeze cauza contravențională este obligată să aducă la cunoștința persoanei pasibile de răspundere contravențională dreptul ei de a fi asistată de un apărător (art. 378 alin. (1) – (3) CC);
- Acțiunea procedurală de citare a persoanei în timpul procesului contravențional se efectuează în conformitate cu art. 237–242 din Codul de procedură penală (CPP), art. 382 alin. (6) CC);
- Dovada de primire a căiției trebuie să cuprindă numărul dosarului penal, denumirea organului de urmărire penală sau a instanței care a emis căiția, numele, prenumele se calitatea procesuală a persoanei citate, precum și data pentru care este citată. Dovada de primire trebuie să cuprindă, de asemenea, data înmânării căiției, numele, prenumele, calitatea și semnatura celui ce înmânează căiția, certificarea de către acesta a identității și

- a semnăturii persoanei căreia i s-a înmânat cîtaþia, precum și indicarea calităþii acesteia (art. 242 alin. (1) CPP);
- Cîtaþia se înmânează personal celui citat, care va semna dovada de primire (art. 239 alin. (1) CPP);
 - Contravenþiile prevăzute la art. 115 alin. (3) ... se examinează de poliþie (art. 400 alin. (1) CC);
 - Arderea în câmp deschis a resturilor vegetale de orice provenienþă ... (art. 115 alin. (3) CC);
 - Agentul constatator poate constata contravenþii ale căror constatare, soluþionare și sancþionare sunt atribuite competenþei unor alte organe. În astfel de cazuri, agentul va remite organelor respective procesele-verbale de constatare a contravenþiilor (art. 399 alin. (2) CC);
 - Procurorul examinează contravenþiile prevăzute la art. 54/1, 63-68, 88, 312, 313, 313/3, 316, 317, 320, 323-324, 335-337, 351-353 și cele pe care le-a depistat în exerciþiul funcþiunii. În cazul refuzului începerii urmăririi penale, încetării urmăririi penale din cauza că fapta constituie o contravenþie, precum și în cazul liberării de răspundere penală a persoanei cu tragerea la răspundere contravenþională, procurorul dispune pornirea procesului contravenþional și ori examinează cauza în limitele competenþei sale, ori expediază materialele acumulate, conform competenþei altor organe pentru examinare (art. 396 alin. (1) și (2) CC);
 - În cazul în care, pe parcursul judecării cauzei, se constată vreunul din temeiurile prevăzute la art. 441 și 445, instanþa începeaza procesul contravenþional (art. 461 CC).

De asemenea, facem trimitere și la articolele 2; 3 alin. (1); 7; 9 alin. (1), 10; 14 alin. (1) - (3); 42; 43; 378 alin. (1) - (3); 381 alin. (2), (4); 385 alin. (1) - (2); 386 alin. (1) - (2); 425 alin. (1) - (7); 440 alin. (1) - (3); 442 alin. (1) - (2); 448 Cod contravenþional.

IV.6

Codul de procedură penală prevede:

- Încalcarea prevederilor legale care reglementează desfăþurarea procesului penal atrage nulitatea actului procedural numai în cazul în care s-a comis o încalcare a normelor procesuale penale ce nu poate fi înlăturată decât prin anularea acelui act. Încalcarea prevederilor legale referitoare la competenþă după materie sau după calitatea persoanei, la sesizarea instanþei, la compunerea acesteia și la publicitatea ședinþei de judecată, la participarea părþilor în cazurile obligatorii, la prezenþa interpretului, traducătorului, dacă sunt obligatorii potrivit legii, atrage nulitatea actului procedural. Nulitatea prevăzută în alin. (2) nu se înlătură în nici un mod, poate fi invocată în orice etapă a procesului de către părþi, se se ia în considerare de instantă, inclusiv din oficiu, dacă anularea actului procedural este necesară pentru aflarea adevărului și justa soluþionare a cauzei (art. 251 alin. (1) – (3));
- Participarea apărătorului la procesul penal este obligatorie în cazul în care: ... 3) bănuþul, învinuitul, inculpatul nu posedă sau posedă în măsură insuþientă limba în care se desfăþoară procesul penal; ... (art. 69 alin. (1) pct. 3)).

IV.7

În Hotărârea Curþii Constituþionale Nr. 32 (dosarul Nr. 158g/2018) s-a menþionat:

- Spre deosebire de reglementările din Codul contravenþional, în Codul de procedură penală legislatorul a decis să diferenþieze nulitatea absolută de cea relativă. Astfel, potrivit articolului 251 alin. (2) din Codul de procedură penală, se sanctionează cu nulitate absolută actul procedural încheiat cu încalcarea prevederilor legale referitoare la competenþă rationae materie sau ratione personae, la sesizarea instanþei, la compunerea acesteia și la publicitatea ședinþei de judecată, la participarea părþilor în cazurile obligatorii, la prezenþa interpretului ori a traducătorului, dacă sunt obligatorii potrivit legii. În toate celelalte cazuri de încalcare a normelor procesuale penale, nulitatea actului

procedural poate fi invocată numai în cazul în care s-a comis o încălcare ce nu poate fi înălțurată decât prin anularea acelui act (pct. 44). Astfel, constatarea neconstituționalității prevederilor contestate nu împiedică Parlamentul să diferențieze cazurile de nulitate absolută și de nulitate relativă a procesului-verbal cu privire la contravenție. Totuși, până la introducerea acestor amendamente legislative, *judecătorii trebuie să aplique prevederile din Codul de procedură penală și să constate, în fiecare caz particular, dacă lipsa unei mențiuni în procesul-verbal nu poate fi înălțurată decât prin anularea procesului-verbal de constatare a contravenției sau dacă aceasta poate fi acoperită (confirmată) de către instanța de judecată* (pct. 45).

Inter alia,

în lucrarea Codul de procedură penală, Comentariu, autorii apreciază:

- ... „nu orice încălcare a prevederilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal atrage nulitatea actului procedural, ci numai încălcările esențiale, adică numai acele care afectează drepturile și interesele legitime ale părților, aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei, iar pentru a opera nulitatea mai este necesar ca abaterea să nu poată fi înălțurată în alt mod, ceea ce înseamnă că, dacă poate fi înălțurată în alt mod, anularea actului devine inutilă” ...

(pentru detalii, a se vedea: Dolea I., Roman D., Vîzdoagă T. și al. *Codul de procedură penală. Comentariu*. Ed. a II-a. - Chișinău: Cartier juridic, 2005).

Coroborând prevederile legale susmenționate cu circumstanțele cauzei contravenționale examineate **CONSTATĂM**:

- prin emiterea Ordonanțelor de intentare a procesului contraventional din 14 mai 2015 și a Ordonanțelor privind aplicarea sancțiunii contravenționale din 20 mai 2015, față de C. I. și C. V.,
- procurorul

A **ÎNCĂLCAT** dreptul la un proces echitabil, garantat de Convenție, după cum urmează:

- utilizarea de probe obținute ilegal, cu încălcarea drepturilor Convenției;
- dreptul la un proces public și de a fi audiat și prezent la proces;
- dreptul de a fi informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțeleg și în mod amănuntit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa;
- dreptul de a dispune de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;
- dreptul de a se apăra el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el ...;
- dreptul să întrebă sau să solicite audierea martorilor acuzației ...;
- dreptul de a fi asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere;
- dreptul acuzațului/contravenientului de a-și pregăti apărarea;
- dreptul de a fi informat nu numai cu privire la „cauza” acuzației, dar și referitor la „natura” acuzației;
- dreptul acuzațului/contravenientului de a primi documentele prin care i se aduc învinuirile traduse în limba pe care ei o înțeleg;
- dreptul acuzațului/contravenientului de a i se acorda posibilitatea să ia cunoștință de rezultatele cercetărilor efectuate,

astfel,

fiind încălcat, inclusiv, principiul - egalitatea armelor, procedura contradictorie etc.

IV.8

Analiza Ordonanțelor de intentare a procesului contraventional, din 14 mai 2015, și Ordonanțelor de aplicare a sancțiunilor contravenționale din 20 mai 2015, față de C. I. și C. V., urmează a fi

ANALIZATE prin prisma respectării art. 6 a CEDO aplicând noțiunea „acuzatie în materie penală”.

În Susținerile verbale, *anexate la dosar*, AM DEMONSTRAT încalcarea articolului 6 paragrafele 1 și 3 literele a), b), c), d) și e) din CEDO față de C. I. și C. V. la emiterea Ordonanțelor de intentare a procesului contraventional din 14 mai 2015 – **LEGALITATEA** cărora a și fost contestată, solicitând aplicarea sancțiunii – nulitatea absolută.

Iar drept consecință, *a declarării nulității absolute a ordonanțelor de intentare a procesului contraventional din 14 mai 2015*,

urmează a fi declarate nule

și

Ordonanțele privind aplicarea sancțiunii contraventionale din 20 mai 2015, prin care s-au comis încălcări esențiale ce afectează drepturile și interesele legitime ale lui C. I. și C. V., încălcări care NU mai PERMIT aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei.

Iar aceste încălcări grave de procedură,

a drepturilor garantate de Constituție și Tratatele internaționale

la care Republica Moldova este parte,

comise de PROCURORII din Procuratura raionului Briceni,

față de C. I. și C. V.,

nu poate fi înlăturată printr-un alt mod

decât prin ANULAREA acestor acte procedurale, *ilegal adoptate*.

IV.9

Menționăm, nulitatea este o sancțiune procedurală ce intervine în cazul nerespectării dispozițiilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal/contraventional și constă în invaliditatea actului de procedură efectuat în mod ilegal.

Nulitatea este considerată singura sancțiune procedurală propriu-zisă, deoarece operează cu caracter general pentru orice încălcare a dispozițiilor de procedură.

În funcție de efectele produse, nulitățile pot fi absolute și relative.

În cazul nulităților absolute, atât vătămarea procesuală, cât și imposibilitatea înlăturării acesteia sunt prezumate absolut.

Nulitatea relativă este incidentă în cazul încălcării oricărora dispoziții legale în afara celor, dacă prin nerespectarea cerinței legale s-a adus o vătămare drepturilor părților ori ale subiecților procesuali principali, care nu poate fi înlăturată altfel decât prin desființarea actului.

Spre deosebire de cazurile de nulitate absolută unde vătămarea este presupusă, în cazul nulității relative aceasta trebuie dovedită.

Prin vătămare procesuală, se înțelege atingerea adusă bunei desfășurări a procesului penal, echitabilității procedurilor ori drepturilor și libertăților fundamentale ale părților sau subiecților procesuali principali.

Nulitatea unui act procesual sau procedural nu operează din oficiu (*ope legis*), prin simpla încălcare a legii, ci trebuie invocată în fața organului judiciar de către partea interesată sau din

oficiu, constatătă și apoi declarată de organul judiciar competent, indiferent dacă sunt nulități relative sau absolute.

Definite ca sancțiuni procedurale care lovesc actele procedurale existente, care au luat însă ființă prin nerespectarea dispozițiilor legale, prin omisiunea sau violarea formelor prescrise de lege, nulitățile ocupă un loc important în sfera garanțiilor care asigură atât efectivitatea principiului legalității, cât și aflarei adevărului.

Actele procesuale și procedurale efectuate cu încălcarea legii de procedură produc îndoială asupra veridicității probelor administrate abuziv, cât și asupra corectitudinii soluțiilor adoptate față de prevederile legii penale și a celei civile.

Existența nulităților în dreptul procesual penal este strâns legată de existența unei vătămări procesuale, vătămare care trebuie să se fi produs prin efectuarea unui act în condiții nelegale.

Definiția dată "vătămări" ar fi: atingerea adusă principiilor fundamentale ale procesului penal/contraventional din care rezultă posibilitatea de a nu se realizează scopul acestuia.

După modul de aplicare și efectele pe care le produc (*după cum am menționat*), nulitățile sunt: nulități absolute – care intervin în cazurile expres prevăzute de lege și care se constată din oficiu sau la cerere, putând fi invocate, în principiu, în orice stare a procesului penal; nulități relative – care sunt, de regulă, cele virtuale, rezultă din reglementarea generală privind respectarea legii în desfășurarea procesului penal.

Nulitățile absolute se caracterizează prin: vătămarea gravă pe care o produc și este întotdeauna considerată ca existență (rezumă *juris et de jure*), care nu suferă/acceptă proba contrarie.

Cel care invocă nulitatea absolută nu trebuie să facă dovada existenței vătămării, fiind suficientă doar dovada încălcării normei juridice prevăzute sub sancțiunea nulității absolute.

Ele pot fi invocate în condiții de timp diferite față de nulitățile relative, în majoritatea lor acestea putând fi aduse în discuție în orice stare/etapă a procesului.

Ele pot fi invocate de către procuror, de subiectii procesuali principali, cât și orice parte din proces, indiferent de existența sau inexistența unui interes procesual propriu, ELE se iau în considerare chiar din oficiu.

Declararea nulității unui act procesual sau procedural atrage lipsa acestuia de efecte juridice.

Actul este considerat nul din momentul în care a fost efectuat cu încălcarea legii (*ex tunc*) și nul din momentul în care s-a declarant nulitatea lui (*ex nunc*).

Nulitatea absolută se deosebește de nulitatea relativă, la nivel calitativ, prin faptul că cea dintâi nu necesită dovedirea unei vătămări, ci aceasta se prezumă prin simpla existență a nereguli proceșuale.

Astfel, observăm că nulitățile absolute expres prevăzute de lege, apar în situații în care sunt încălcate dreptul la apărare, dreptul la un proces echitabil, dreptul la o instanță imparțială și independentă.

Putem afirma faptul că nulitățile absolute sunt acele situatii proceșuale care încalcă anumite drepturi fundamentale ale procesului penal/contraventional, față de care legiuitorul a și apreciat că nu este

necesară dovedirea niciunei vătămări, deoarece vătămarea rezultă din însăși încălcarea regulii procesuale.

Așadar, există o prezumtie legală absolută de încălcare a drepturilor fundamentale, producându-se o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin desființarea actelor de procedură viciate.

Conform art. 4 alin. (2) din Constituție, prevederile Dreptului European (CEDO) se aplică cu prioritate, *inclusiv în procesul penal*, cât timp în dreptul intern nu există prevederi contradictorii mai favorabile. Astfel, Deciziile date de Curtea europeană a drepturilor omului (CtEDO) se aplică direct și prioritar în procezele penale desfășurate în Republica Moldova.

Având în vedere definitia dată anterior nulității absolute, drept situație concretă apărută în procesul penal, pe care legiuitorul o prezumă ca încălcând unul dintre drepturile fundamentale, putem extinde noțiunea de nulitate absolută,

cuprindând și acele decizii ale Curții Europene a Drepturilor Omului, prin care se constată că o neregularitate procesuală încalcă drepturile fundamentale ale omului, prevăzute de CEDO.

Concluzionând,

opinăm că în cazul în care o situație concretă apărută în procesul contravențional, este prezentată de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului ca încălcând unul dintre drepturile fundamentale, aceasta este lovitură de nulitate absolută.

Însă, de această dată nulitatea absolută nu este transpusă în dispozițiile Codului de procedură penală, Codul contravențional, ci aceasta își face aplicabilitatea directă din Dreptul European, CEDO.

O situație contrară, ar lipsi de eficacitate dispozițiile CEDO, în sensul că, odată constatată o încălcare a unui drept fundamental printr-o situație concretă

(spre exemplu: *încălcarea dreptului la un proces echitabil, a dreptului la apărare etc.*)

justificabilul ar fi nevoie să dovedească de fiecare dată existența unei vătămări în situația specifică.

Or, considerăm că o astfel de interpretare nu poate fi primită, iar dezlegările unor probleme de drept prin care CEDO constată încălcarea drepturilor fundamentale, odată ivite din nou în practica judiciară internă, trebuie să fie sancționate cu nulitatea absolută, prin aplicarea directă a prevederilor CEDO, în temeiul art. 4 din Constituție.

IV.10

Noțiunea de proces echitabil presupune ca instanța internă să examineze problemele esentiale ale cauzei și nu să se multumească cu o confirmare pur și simplu a probelor, prezentate de procuror, dar trebuind să își motiveze hotărârile pe baza întregului material probatoriu, existent la dosar.

Or, în condițiile în care instanța de fond nu administrează probatorul în mod corespunzător și complet, în mod evident și hotărârea pronuntată este/va fi una ce nu corespunde adevărului faptic, iar pe cale de consecință motivarea acesteia se va rezuma doar la a reitera acuzațiile/probele procurorului.

Lămurirea cauzei sub toate aspectele pe baza probelor și formarea convingerii judecătorului pe baza celor administrate reprezintă două pozitii de includere a capacității apreciativе a instanței în demersul indispensabil al aflării adevărului.

În același sens Recomandarea R (94) 12 a Comitetului de Miniștri ai Statelor Membre asupra Independenței, eficacității și rolului judecătorilor, potrivit căreia „*judecătorii trebuie să dispună de puteri suficiente și să fie în măsură să le exercite pentru a se achita de funcțiile lor*”, confirmă ipoteza conform căreia judecătorul fondului trebuie să proceze la o cercetare judecătoarească amănunțită.

IV.11

În esență, vom critica instituirea unui termen până la care se poate invoca nulitatea absolută ce desurge din nerespectarea prevederilor legale menționate în art. 6 par. 1 și 3 din CEDO.

Prin legiferarea unui termen înăuntrul căruia se poate invoca nulitatea absolută, spre exemplu în cazul neexistării de către un apărător, deși legea prevede obligativitatea acestui lucru, se ajunge la o situație contradictorie.

Astfel, legiuitorul instituie un termen care limitează posibilitatea invocării nulității absolute, deși prezumă absolut că persoana prezentă necesită asistență unui avocat pentru a putea realiza o apărare efectivă, apărare care presupune inclusiv invocarea nulităților.

Este de menționat, inclusiv în jurisprudența instanțelor judecătoarești a reținut că dreptul la o apărare efectivă ocupă un loc central în derularea procesului penal, importanța lui constând în faptul că toate celelalte drepturi ar rămâne derizorii, fără garanții procedurale, autoritățile judiciare având obligația de a asigura acest drept.

Astfel, asigurarea reală a apărării este o garantie, o premisă sigură a cercetării obiective și complete a probelor, o condiție sine qua non a aflării adevărului, a apărării drepturilor și intereselor legale ale contravenientului, creând condiții necesare emiterii unei hotărâri legale și temeinice.

Constatăm:

- prin instituirea unui termen înăuntrul căruia se poate ridica excepția nulității absolute în cazul neexistării de către un apărător (dreptul la interpret, cât și alte garanții procesuale), deși legea prevedea obligativitatea acestui lucru.

legiuitorul golește de conținut însuși dreptul fundamental la apărare,

asigurat inclusiv prin asistarea de către un avocat numit din oficiu,

în cazurile expres prevăzute de lege,

or dreptul la interpret, dreptul la un proces echitabil etc.

Astfel, deși nerespectarea obligației de către organul de urmărire penală este sanctionată de legiuitor cu nulitatea absolută, această sanctiune aplicabilă apare ca fiind lipsită de eficiență în condițiile instituirii unui termen, până la care se poate invoca nulitatea absolută ce desurge din nerespectarea dispoziției referitoare la obligativitatea respectării garanțiilor procesuale, cum ar fi dreptul la apărare, interpret etc..

Din cele menționate, supra, și se poate trage concluzia:

- în cazul încălcării unei dispoziții aflate sub sanctiunea nulității absolute, există întotdeauna vătămarea procesuală cerută de lege și existența unei astfel de vătămări nu mai trebuie dovedită, după cum nu poate fi dovedită nici inexistența ei, producerea vătămării fiind pusă sub puterea unei prezumții legale *juris et de jure*.

Or,

sancțiunea care implică întotdeauna existența unei vătămării ce nu poate fi înlăturată în nici un mod nu poate proteja decât acele dispoziții care garantează în cel mai înalt grad aflarea adevărului sau care asigură realizarea efectivă a drepturilor părților.

Așadar, în cazul **nulităților absolute**, toate dispozițiile aflate sub această sancțiune sunt dispozitii care, prin voia legii, garantează aflarea adevărului sau asigură drepturile părților, fără a mai fi necesar să se facă evaluări/argumentări despre încadrarea lor în acest temei de casare a nelegalității hotărârii recurate.

Nulitățile absolute se caracterizează prin aceea că vătămarea se fundamentează pe prezumții legale absolute, iar încălcarea legii având consecințe grave și directe asupra realizării scopului procesului penal.

Respectarea de către organul de urmărire penală (*în cazul nostru de procuror*) a acestei obligații este garantată prin intermediul art. 251 alin.(1) din Codul de procedură penală, care sancționează cu nulitatea absolută încălcarea dispozițiilor prevăzute de art. 6 par. 1 și 3 din CEDO.

Limitarea în timp a posibilității invocării exceptiei de nulitate absolută, după cum prevede art. 448 alin. (1) Cod contravențional:

Termenul de contestare a deciziei agentului constatator este de 15 zile de la data emiterii acesteia sau, pentru părțile care nu au fost prezente la ședința de examinare a cauzei contravenționale, de la data înmânării copiei de pe decizia respectivă în condițiile art. 447¹ alin. (8),

întemeiate pe dispozițiile art. 251 din Codul de procedură penală,

aduc o gravă atingere dreptului la apărare, dar și dreptului la un proces echitabil garantat de Constituție și CEDO.

Prin limitarea termenului în care poate fi invocată nulitatea absolută a actelor care au fost întocmite cu încălcarea dreptului la apărare, dreptului la un proces echitabil etc., se dă posibilitatea fundamentării unei soluții de condamnare/sanctionare pe acte întocmite în mod nelegal, cu încălcarea dreptului la apărare, dreptului la interpret etc.

Prin modul de reglementare, EXUVENT LA PREZENT,

în sensul limitării termenului în care se poate invoca nulitatea absolută a actelor de procedură întocmite în cursul urmăririi penale cu încălcarea dreptului la apărare, dreptului la un proces echitabil, dreptului la interpret etc. se produce

o minimizare a acestui drept fundamental garantat și ocrotit,

atât prin Legea fundamentală, cât și prin Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO), ce NU mai poate fi admis.

Principiul legalității procesului penal (*inclusiv contravențional*) impune, ÎN MOD IMPERATIV, respectarea dispozițiilor legale în desfășurarea procedurilor judiciare penale și contravenționale.

Iar una dintre garantile cele mai puternice pentru asigurarea îndeplinirii actelor procesuale și procedurale potrivit prescripțiilor legii o și constituie sanctiunile privind actele procesuale.

Pentru asigurarea unei apărări reale a unor persoane care, *datorită situațiilor in care se găsesc, nu se pot apăra ele însăși*, dreptul de apărare, dreptului la un proces echitabil (cât și alte garanții procedurale) **nu mai este facultativ**, ci devine o condiție legală necesară, DE BAZĂ, pentru desfășurare normală a procesului.

În opinia noastră, aplicarea directă a prevederilor articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, depășeste dihotomia nulitate absolută – nulitate relativă, care conduce la o

soluție în contradicție cu standardele europene în materia drepturilor fundamentale, aplicându-se sancțiunea „*inaplicabilității normei interne contrare Convenției pentru raportul juridic concret și cu privire la situația conflictuală supusă examinării*”.

Anterior, Curtea Constituțională nu a avut spre examinarea prevederile legale contestate.

IV.12

Statul de drept nu poate exista decât în condițiile suprematiei Constituției și a respectării legilor.

Totodată, trebuie de avut în vedere și dispozițiile constituționale ale art. 134 alin. (3), potrivit cărora „*Curtea Constituțională garantează supremă Constituție*”, pe cele ale art. 7, potrivit cărora, „*Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă ...*” și pe cele din art. 1 alin. (3), potrivit cărora, „*Republica Moldova este un stat de drept ...*”.

Într-un stat de drept, respectarea principiilor precum legalitatea, securitatea juridică sau previzibilitatea normelor juridice trebuie să fie de domeniul normalității.

Atunci când însă normalul se transformă în anormal, vorbim *deja* de o stare de insecuritate juridică, care generează lipsa de încredere a cetățeanului în autoritățile publice ale statului și în normele pe care acestea le edictează.

Principiul respectării legilor vizează, *în primul rând*, calitatea actelor normative, astfel că orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții privind claritatea, precizia și previzibilitatea.

Obligativitatea respectării legilor implică și o obligație pozitivă a legiuitorului, de a reglementa prin texte clare și precise, claritatea legii fiind apreciată în lumina experienței juridice normale.

Aceste cerințe calitative ale legii au fost reliefate de cele mai multe ori în bogata jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului, ele fiind preluate și în jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova.

V – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

A declara neconstituționale sintagma:

- "Termenul de contestare a deciziei agentului constatator este de 15 zile de la data emiterii acesteia sau, pentru părțile care nu au fost prezente la ședința de examinare a cauzei contravenționale, de la data înmânării copiei de pe decizia respectivă în condițiile art. 447¹ alin. (8)",

din alineatul (1) a articolului 448 Cod contravențional,

în corelație

cu art. 251 alin. (1) – (3) Cod de procedură penală,

fapt ce le-ar permite persoanelor, din dosarul contravențional susmenționat, care se află pe rolul Curtii de Apel Bălți,

ÎN FINAL,

să SE BUCURE de drepturile și libertățile fundamentale,

garantate prin Constituție, Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte,

care și urmează a fi aplicate în practică, în REALITATE

(la cazuri concrete) și nu doar teoretizate, discutate în abstract, în aulele universitare.

VI – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

Nu avem

VII - LISTA DOCUMENTELOR

Dosarul contravențional nr. 4-20066857-28-5r-17062020, Hotărârea Judecătoriei Edinești, sediul Briceni, din 30.10.2020, urmează a fi prezentat de către Curtea de Apel Bălți.

Grefier: M. Cernauțan

VIII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Locul: MD-2005, mun. Chișinău, str. Al. Pușkin, 52, of. 17

Data: 05.11.2020;

(Semnătura autorului-sesizării)

(Semnătura persoanelor, reprezentate de avocat)

CURTEA DE APEL BĂLTI

Dosarul nr.4r-711/2020

ÎNCHIEIRE

24 martie anul 2021

municipiul Bălti

Colegiul penal al Curții de Apel Bălti

Având în componența sa:

Președintele ședinței de judecată
Judecătorii:

Rotaru Ala

Burdeniuc Ruslana, Pușca Dumitru

Cu participarea:

Procurorului Dubăsari Valeriu
Interpretului Cruci Angela

Judecând în ordine de recurs în ședință publică cererea avocatului Lazari Constantin, Cramari Valerii și Cramari Ivan privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cauza contravențională în baza art.art.115 al.3, 115 al.3 Cod Contraventional al RM în privința lui Cramari Valerii și Cramari Ivan

CONSTATAȚĂ:

Prin hotărârea Judecătoriei Edineț sediul Briceni din 30.10.2020:

- Contestația lui Cramari Valeriu împotriva ordonanței procurorului în Procuratura raionului Briceni din 14 mai 2015, de intentare a procesului contravențional, conform art.115 alin.(3) Cod contravențional în privința lui Cramari Valeriu s-a respins ca depusă tardiv.
- Contestația lui Cramari Ivan împotriva ordonanței procurorului în Procuratura raionului Briceni din 14 mai 2015, de intentare a procesului contravențional, conform art.115 alin.(3) Cod contravențional în privința lui Cramari Ivan s-a respins ca depusă tardiv.
- Contestația lui Cramari Valeriu împotriva ordonanței procurorului adjunct al procurorului raionului Briceni Ina Fencovschi din 20 mai 2015, prin care Cramari Valeriu a fost recunoscut vinovat în comiterea contravenției prevăzute de art.115 alin.(3) Cod contravențional, fiindu-i aplicată o pedeapsă contravențională sub formă de amendă în mărime de 15 (cincisprezece) unități conventionale, în sumă de 300 (trei sute) lei s-a respins ca inadmisibilă.
- Contestația lui Cramari Ivan împotriva ordonanței procurorului adjunct al procurorului raionului Briceni Ina Fencovschi din 20 mai 2015, prin care Cramari Ivan a fost recunoscut vinovat în comiterea contravenției prevăzute de art.115 alin.(3) Cod contravențional, fiindu-i aplicată o pedeapsă contravențională sub formă de amendă în mărime de 15 (cincisprezece) unități conventionale, în sumă de 300 (trei sute) lei s-a respins ca inadmisibilă.

Hotărârea instanței de fond a fost contestată cu recurs de către avocatul Lazari Constantin în interesele lui Cramari Valerii și Cramari Ivan, solicitând admiterea recursului înaintat, după cum el este formulat, casarea integrală a hotărârii instanței de fond ca fiind una neîntemeiată, nemotivată, cu adoptarea unei noi hotărâri prin care să dispună închetarea procesului contravențional conform

art.441: nu există faptul contravenției în acțiunile lui Cramari Ivan și Cramari Valerii, constatarea încălcării articolului 6 din CEDO la examinarea contravenției prevăzute de art.115 alin.(3) Cod contravențional, în privința lui Cramari Ivan și Cramari Valerii prin prisma Convenției europene a drepturilor omului, declararea ca fiind nule, ab initio, fiind ilegal adoptate, aplicând nulitatea absolută a ordonanței procurorului din Procuratura raionului Briceni din 14.05.2015 de intentare a procesului contravențional pe art.115 alin.(3) CC în privința lui Cramari Ivan, ordonanței procurorului din Procuratura raionului Briceni din 14.05.2015 de intentare a procesului contravențional pe art.115 alin.(3) CC în privința lui Cramari Valerii, drept consecință a anulării ordonanțelor din 14.05.2015, prin prisma Convenției europene a drepturilor omului, declararea ca fiind nule, ab initio, fiind ilegal adoptate, aplicând nulitatea absolută a ordonanței procurorului, adjunct al procurorului raionului Briceni din 20.05.2015 privind aplicarea sancțiunii contravenționale în privința lui Cramari Ivan, ordonanței procurorului, adjunct al procurorului raionului Briceni din 20.05.2015 privind aplicarea sancțiunii contravenționale în privința lui Cramari Valerii.

În cadrul judecării recursului declarat avocatul Lazari Constantin, Cramari Valerii și Cramari Ivan au înaintat cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cauza contravențională în baza art.art.115 al.3, 115 al.3 Cod Contravențional al RM în privința lui Cramari Valerii și Cramari Ivan, solicitând sesizarea Curții Constituționale în vederea ridicării excepției de neconstituționalitate a normelor de drept, care urmează a fi aplicate în cauza contravențională aflată la examinare în ordine de recurs în privința lui Cramari Valerii și Cramari Ivan, considerând ca fiind neconstituțională sintagma: „Termenul de contestare a deciziei agentului constatator este de 15 zile de la data emiterii acesteia sau, pentru părțile care nu au fost prezente la ședința de examinare a cauzei contravenționale, de la data înmăňării copiei de pe decizia respectivă în condițiile art.447/1 alin.(8)”, din alineatul (1) a articolului 448 Cod contravențional, în corelație cu art.251 alin.(1)-(3) Cod de procedură penală, prin prisma Hotărârii Curții Constituționale Nr.32 (dosarul Nr.158g/2018); articolul 6 paragrafele 1 și 3 literele a), b), c), d) și e) a Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale (CEDO) și articolele 1 alin.(3); 4 alin.(2), 7, 20, 21 și 23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova.

În motivarea cererii și sesizării avocatul Lazari Constantin, Cramari Valerii și Cramari Ivan au invocat următoarele considerente:

-Obiectul sesizării. Consideră ca fiind neconstituțională sintagma: „Termenul de contestare a deciziei agentului constatator este de 15 zile de la data emiterii acesteia sau, pentru părțile care nu au fost prezente la ședința de examinare a cauzei contravenționale, de la data înmăňării copiei de pe decizia respectivă în condițiile art.447/1 alin.(8)”, din alineatul (1) a articolului 448 Cod contravențional, în corelație cu art.251 alin.(1)-(3) Cod de procedură penală, prin prisma Hotărârii Curții Constituționale Nr.32 (dosarul Nr.158g/2018); articolul 6 paragrafele 1 și 3 literele a), b), c), d) și e) a Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale (CEDO) și articolele 1 alin.(3); 4 alin.(2), 7, 20, 21 și 23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova.

-La 26 septembrie 2017 C.A. înregistrează în Judecătoria Edineț sediul Briceni, Cererea privind încasarea prejudiciului material și moral de la C.I. și C.V. Acțiunea civilă înaintată este o acțiune ulterioară acuzării penale/contraventionale aduse lui C. I. și C. V., în anul 2015.

-La 18 martie 2015, C.A. depune plângere la Poliție și solicită luarea măsurilor legale față de C.I. și C.V., care la data de 18.03.2015 ar fi incendiat pășunea uscată de la marginea satului Caracușenii Noi, raionul Briceni.

-Astfel, în urma răspândirii flăcărilor de pe păşunile incendiate, de vântul puternic, a ars și o porțiune din pepiniera plantată cu pomi confieri, ce-i aparține lui, cauzându-i prejudiciu material de 473 900 lei (MDL) și moral 10.000 lei (MDL). El face referire la Ordonanțele privind aplicarea sancțiunilor contravenționale din 20 mai 2015, prin care C.I. și C.V. au fost recunoscuți vinovați de comiterea contravenției prevăzute de art.115 alin.(3) Cod contravențional - Arderea în câmp deschis a resturilor vegetale de orice proveniență, cărora li s-a aplicat sancțiune contravențională. Drept temei juridic el invocă răspunderea delictuală (art.1398 Cod civil, până la modernizare).

-Prin Hotărârea Judecătoriei Edineț sediul Briceni din 18 iulie 2018, (dosarul nr. 28-2-6820-26092917; 2-471/2017) s-a hotărât: Se admite parțial cererea de chemare în judecată depusă de C.A. împotriva lui C.I. și C.V. cu privire la încasarea prejudiciului material și moral;

-În Hotărâre instanța face referire la Ordonanțele emise de procuror, din 14 mai și 20 mai 2015, privind recunoașterea vinovăției lui C.I. și C.V., cât și aplicarea în privința lor a sancțiunii contravenționale.

-Hotărârea Judecătoriei Edineț sediul Briceni a fost contestată cu apel la Curtea de Apel Bălți.

-La 29 octombrie 2019 Colegiul Civil și de Contencios administrativ (dosarul nr.2a-795/2019 (03-2a-4163-08102018) pronunță Decizia prin care decide: Se admite apelul declarat de C.I. și C.V. Se casează hotărârea Judecătoriei Edineț sediul Briceni din 18.07.2018, ...

-În Decizia instanței de apel (prin care s-a casat Hotărârea primei instanțe), s-a menționat: ...prin Ordonanța procuraturii Briceni din 14.05.2015, s-a refuzat în pornirea urmăririi penale în privința lui C.I. și C.V., din lipsa în acțiunile lor a elementelor infracțiunii prevăzute de art.197 Cod penal. Or, prin acest înscris s-a constatat că la 18.03.2015 cet.C.I. și C.V. au aprins iarba uscată de pe pășune, însă ultimii NU AU INCENDIAT INTENȚIONAL brazii de pe parcela de pe pământ care-i aparține lui C.A.;

-Mai mult, conform ordonanței de refuz în pornirea urmăririi penale din 14.05.2015 emisă de Procuratura Briceni, a fost chestionat și C. A. care a declarat, că la 18.03.2015 a văzut cum cet.C.V. și C.I. s-au deplasat în direcția parcelei lui, pe care creșteau puiți de brazi. Ulterior a văzut că din direcția pepinieriei se vedea că s-a aprins un foc. Aproximativ la ora 13:00 a urcat în automobil și s-a deplasat în direcția lotului său de teren pentru a vedea dacă nu cumva ard brazii. Când a venit la fața locului a văzut că brazii de pe parcela sa nu ardeau;

-Concomitent Colegiul civil reține că, prin Ordonanțele procuraturii Briceni din 14.05.2016 privind intentarea procesului contravențional (f.d.64, 67), faptele lui C.I. și C.V. au fost calificate prin prisma art.115 al.(3) Cod contravențional care prevede - arderea în câmp deschis a resturilor vegetale de orice proveniență - aceștia fiind sancționați sub formă de amendă în mărime de 15 unități conventionale, echivalentul a 300 lei, fapt confirmat prin

-Ordonanțele procuraturii Briceni din 20.05.2015 privind aplicarea sancțiunii contravenționale (f.d.65, 68);

-Totodată este de menționat că, în ședința instanței de apel, C.I. și C.V. au menționat că, lotul de teren pe care-l dețin întradevar se află în vecinătate cu plantația de brazi ce aparține lui C.A., însă acestea SUNT DESPĂRTITE printre-un râu cu o lățime de aproximativ 5 metri, fapt confirmat și prin schema anexată la materialele cauzei (f.d.46). Mai mult, apelanții au declarat că focul a inceput să arde pe terenul lor, care se află până la râu, iar când incendiul s-a aruncat peste pepiniera intimatului, dânsii nu mai erau pe irnas. Acest fapt a fost confirmat, atât

de Chiriac Alexei în şedinţa instanței de apel, cât și prin Ordonanța de refuz în pornirea urmăririi penale din 14.05.2015, emisă de Procuratura Briceni (f.d.62);

-Reieșind din considerentele enunțate și probele cercetate Colegiul civil constată, că NU A FOST DOVEDINTĂ LEGĂTURA CAUZALĂ stabilită prin Ordonanțele procurorului privind intentarea proceselor contravenționale din 14.05.2015 în privința apelanților C.I. și C.V.(f.d.64, 67), și arderea intenționată a pechinieriei care-i aparținea lui C.A.;

-...Cu titlu subsidiar Colegiul civil decelează că, forța atribuită unei probe sau alteia coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt supuse controlului instanței de apel. La fel, existența și admisibilitatea materialului probatoriu marcant. Instanța de judecată urmează să motiveze respingerea argumentelor aduse de participanții la proces în vederea susținerii poziției lor bazate pe aprecierea proprie a probelor;

-Aprecierea probelor se înfăptuiește cu respectarea urmăritoarelor reguli: instanța judecătoarească apreciază probele după intima ei convingere, călăuzindu-se de lege. Regula dată are valoare de principiu - principiul liberei aprecieri a probelor. Aprecierea probelor după intima convingere înseamnă că însăși instanța care examinează pricina civilă urmează să determine veridicitatea și forța probantă a fiecărei probe în parte și, în ansamblu, a tuturor probelor. Intima convingere a judecătorului nu trebuie de a fi înțeleasă ca o concluzie intuitivă. Aceasta urmează a fi intemeiată pe analiza tuturor probelor administrative. Argumentele privind aprecierea probelor urmează a fi menționate în hotărârea instanței;

-Alin.(1) al art.130 din CPC stipulează anumite criterii puse la baza principiului aprecieri a probelor: - cercetarea mult aspectuală - ceea ce înseamnă o cercetare a fiecărei informații furnizată de proba prezentată; - cercetarea completă - care presupune cercetarea probei în măsura în care să fie obținută toată informația furnizată care se referă la circumstanțele pricinii; - cercetarea nepărtinitoare - adică judecătorul urmează să cerceteze probele fără a avea un interes personal, direct sau indirect, în soluționarea pricinii ori să existe alte împrejurări care pun la îndoială obiectivitatea și nepărtinitoarea lui. Instanța de judecată NU VA PUNE la baza motivării hotărârii DOAR UNELE DIN INFORMAȚIILE furnizate de mijloacele de probație care susțin poziția uneia dintre părți, dar și celealte informații care sunt și în favoarea celeilalte părți; - cercetarea nemijlocită - când instanța trebuie să vină în mod direct în contact cu întresul material probator și să perceapă nemijlocit toate elementele care ar putea influența soluționarea cauzei;

-Sub acest aspect instanța de apel concluzionează, că scopul probațiunii judiciare nu se reduce doar la colectarea și prezentarea probelor, ci și la APRECIEREA ACESTORA de către instanța de judecată, adică la formularea unor concluzii logice care ar permite motivarea hotărârii judecătoarești.

-Instanța de apel și-a argumentat suficient și corect soluția adoptată, care nu poate fi considerată arbitrară, demonstrând că în acțiunile lui C.I. și C.V. nu sunt întruite elementele constitutive ale răspunderii civile delictuale.

-Decizia Colegiul Civil și de Contencios administrativ de la Curtea de Apel Bălți, a fost contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție.

-La 08 mai 2020, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție pronunță Decizia prin care decide:

-Se admite recursul declarat de către A.C., reprezentat de avocatul P.B. Se casează integral decizia din 29 octombrie 2019 a Curții de Apel Bălți și se menține hotărârea din 18 iulie 2018 a Judecătoriei Edineț sediul Briceni...

-Acțiunea ulterioară civilă privind răspunderea delictuală a lui C.I. și C.V. a avut la bază Ordonanțele de intentare a procesului contraventional din 14 mai 2015 și Ordonanțele privind aplicarea sancțiunii contravenționale din 20 mai 2015.

-În declarațiile sale C.A. (din 19.03.2015) menționează:

-La 18.03.2015, aproximativ la orele 11:00 eram acasă, când am observat că cet.C.V. și cet.C.I. s-au deplasat spre direcția răpii și imașului de la marginea satului, iar din urma lor se vedea urme de flăcări și fum, arzând ierburile uscate și stuful de pe malul râului;

-Apoi eu AM PLECAT în orașul Briceni cu careva treburi, apoi m-am întors acasă aproximativ la orele 01:00 și am observat imașul ardea în continuare;

-Având PRESUMȚIREA că focul putea să se răspândească asupra puieților de brazi de pe cota mea de pământ m-am ridicat până în vârful dealului în câmp și i-am văzut iarăși pe cetățenii susmenționați care SE ÎNTORCEAU din câmp spre sat;

-Deoarece din vârful dealului mi s-a părut că brazii NU AU FOST AFECTAȚI de flăcări, eu M-AM ÎNTORS ÎNAPOI acasă;

-Deja, când am ajuns la marginea satului am observat că plantația de brazi sunt cuprinși de flăcări, arzând aproximativ jumătate de cotă ...

-Martorul G.I., precizează: ...ea împreună cu alte persoane (se aflau) în livada cet.E.F.;

-Aproximativ în timpul amiezii, ea, personal, a văzut pe imașul, care se afla aproximativ la distanța de 500 metri de la locul unde lucra, doi bărbați, dintre care unul era mai înalt decât celălalt. În timpul când cei doi bărbați au apărut pe imaș, tot atunci acolo au apărut flăcări...;

-La acel moment ERA VÂNT PUTERNIC și din acest fapt, focul de pe imas S-A ÎNTELIT repede și se răspândea pe tot imașul;

-CU TOȚII priveam la acel foc și cu toții s-au MIRAT, de ce acei doi bărbați au aprins iarba uscată de pe imaș PE AS A TIMP VÂNTUROS, fiindcă de acum ardea stuful de lângă râuleț de pe imaș și mai întâi focul se răspândea spre livadă ..., însă mai apoi vântul și-a schimbat direcția și focul se deplasa repede spre o parcelă de pământ, pe care creșteau brazi...

-Depozitii similare au depus S.R., E.F., B.V. și C.V.

-Este de notat, C.A. declară că incendiul a fost observat de EL - la orele 11:00.

-când C.V. și C.I. se deplasau în direcția imașului, iar în urma lor se vedea, deja, urme de flăcări și fum, arzând ierburile uscate, dar EL NU a întreprins nici o măsură pentru a stopa răspândirea focului, reieșind din faptul că era VÂNT PUTERNIC, iar urmele de flăcări și fum erau locale, de cealaltă parte a râului/in luncă, la o depărtare de peste 5 m. de la pepinieră sa - a LĂSAT TOTUL ÎN VOIA SPARTEI și a plecat în oraș, revenind la fața locului - doar peste DOUĂ ORE.

-Cetățenii G.I., S.R., E.F., B.V., C.V. și alții, au văzut focul ne imas. PE UN TIMP VÂNTUROS. dar nu au întreprins NICI O MĂSURĂ spre a-l stopa/lichida (la fază incipientă), cu atât mai mult că în apropierea locului (unde a început focul să ardă) este și un râuleț, ei nici NU au telefonat la Serviciul de salvatori spre a interveni Forțele Speciale pentru a stopa, lichida incendiul -LA FAZA INCIPIENTĂ.

-C.I. și C.V. au fost pe câmp, în apropierea locului unde erau mici focare de ardere a ierburilor uscate, în jurul orelor 13:00, iar peste o oră, în jurul orelor 14:00, s-au reîntors în sat și când focul s-a răspândit peste râuleț (la o distanță de peste 50 m. de la locul inițial) în direcția pepinieriei de brazi, ei nu mai erau la fata locului, în câmp. Ei nu au dat foc la resturi vegetale din câmp, pe câmp mai erau și alte persoane, inclusiv niște copii.

-Pepinieria de brazi a fost incendiată de la focul de pe imas - care a apărut cu 3-4 ore mai înainte de ora 14:00 și care s-a răspândit, DE VÂNDUL PUTERNIC, din luncă peste râuleț - cu o lățime în jurul la 5 metri - către pepinieră de brazi.

-Pe perioada de TREI-PATRU ore, cât focul ardea pe luncă, de cealaltă parte a râulețului, față de locul unde era situată pepinieria de brazi, NICI unul din cetătenii prezenți (PESTE ȘASE persoane), nu au întreprins nici o măsură spre a STOPA/lichida extinderea focului, pe un timp vânturos.

-Însuși C.A. (stăpânul pepinieriei de brazi), care a văzut fum și flăcări - în luncă la o distanță de peste 50 metri de la pepinieria de brazi, de cealaltă parte a râulețului - cu trei ore înainte, de la momentul extinderii focului pe plantația de brazi - nu a întreprins măsuri active - a unui om responsabil, proprietar al plantației de brazi, care are șrijă de proprietatea sa, îndeosebi de a o proteja de o primejdie MARE evident POSIBILĂ care-i poate afecta/distruge brazii - prin răspândirea focului pe un timp VÂNTUROS de primăvară - de a stopa/lichida focul, la fază incipientă, atât cu forțele proprii, or solicitând ajutorul persoanelor din apropierea sa, a consătenilor, sau apelând la Serviciul special de Salvatori, spre a NU permite răspândirea lui.

-În concluzia încheierii privind cercetarea incendiului, din 23 martie 2015 se menționează: Cauza probabilă a generării incendhdui este IMPUDENȚA cu focul deschis.

-Iar la capitolul - determinarea poziției focarului și cauzei incendiului se subliniază: prin apropierea pepinieriei curge un pârău (râpă), malurile pârăului sunt crescute cu stuf. Lunca pârăului se întinde de la digul de protecție a iazului din apropiere până la marginea satului și are o lățime de 30-50 m:

-Ierburile uscate și stuful din luncă sunt arse aproape pe toată lunca, fiind depistate mai multe focare de ardere a ierburilor și stufului;

-Terenul incendiu este amplasat în apropiere de lunca arsă și se mărginește ...

-Observă că flăcările s-au răspândit asupra pepinieriei de conifere din lunca arsă deplasându-se în direcția pepinieriei SUB ACTIUNEA VÂNTULUI...

-În Actul de constatare a incendiului se menționează: ... izbucnirea incendiului ora 14:00; ora de constatare - 14:30; ora primirii anunțului - 14:40; ultima intervenție - 14:52; incendiul fiind lichidat la 15:02, la 18 martie 2015.

-În Ordonanța de refuz în pornirea urmăririi penale procurorul precizează:

-...Analizând materialele în ansamblu cu datele invocate de fapt, organul de urmărire penală concluzionează, că la data de 18.03.2015 anume cet.C.I. și C.V. intenționat au aprins iarba uscată de pe pășune, însă ultimii NU AU INCENDIAT intenționat brazii de pe parcela de pământ al lui Chiriac Alexei, dat fiind stabilit, că anume FOCARUL INCENDIULUI A AVUT LOC mai întâi pe pășune, iar MAI APOI focul FIIND RĂSPÂNDIT pe parcela lui C.A. DE VÂNT...;

-Dreptul contravențional exclude răspunderea contravențională obiectivă bazată numai pe existența faptei, tară vinovăție.

-Reiesind din circumstanțelor de fapt descrise în acțiunile lui C.V. și C.I. lipsesc:

-latura obiectivă, nemijlocit legătura cauzală (după cum s-a menționat și în Decizia instanței de apel) și

-latura subiectivă - vinovăția.

-Astfel, în acțiunile lui C.V. și C.I. lipsesc și elementele constitutive ale răspunderii delictuale, după cum a și constatat instanța de apel, în decizia adoptată.

-În ședința de judecată, din 23 octombrie 2020, C.V. și C.I. au confirmat declarațiile prezentate de ei la Poliție, în anul 2015.

-C.V. și C.I. au declarat că alte declarații, decât cele prezentate la Poliție, lor NU li sunt solicitat.

-C.V. și C.I. nu au fost audiați de procurorul D.S., care a emis Ordonanțele de intentare a procesului contravențional din 14 mai 2015 și ei nu le-au semnat. - Aceste acte procesuale lor nu le-au fost transmise și nu le-au fost traduse (aceste

acte procesuale, prezentate de procuror, NU sunt traduse în limba rusă și NU conțin semnătura contravenienților).

-C.V. și C.I. nu au fost audiați de către procurorul F.I., El nu au fost prezenți la momentul emiterii Ordonanțelor privind aplicarea sancțiunii contravenționale din 20 mai 2015 și ei NU au semnat nici un document la procurorul F.I...

-Ordonanțele de intentare a procesului contravențional din 14 mai 2015 și Ordonanțele privind aplicarea sancțiunii contravenționale din 20 mai 2015 lui C.V. și C.I NU li s-au expediat.

-La dosarele contravenționale, prezentate de procuror, NU EXISTA nici o dovedă documentară/scrisă (conform prevederilor Codului de procedură penală), în care să fie prezentă semnătura lui C.V. și C.I. ce ar confirma primirea acestor acte procesuale.

-Aceste acte procesuale lui C.V. și C.I. NU le-au fost traduse/prezentate în limba rusă (nici în limba română) - aşa cum ei NU CUNOSC limba moldovenească/română, limba în care actele procesuale au fost întocmite.

-Aceste acte procesuale menționate, cât și alte documente (prezentate de procuror) NU CONȚIN semnătura lui C.V. și C.I.

-Despre existența acestor acte procesuale C.V. și C.I. au aflat doar în anul 2017, când au primit copia Cererii de chemare în judecată înaintată de C.A.

-C.V. și C.I. sunt cetăteni simpli (de la țară) care NU DETIN nici cele mai elementare cunoștințe juridice, având studii medii incomplete.

-Avocații, care le-au asigurat apărarea în instanțele de judecată în cauza civilă, le-au declarat că în procesul de examinare a cauzei civile instanțele de judecată se vor expune și asupra acestor acte procesuale (Ordonanțele din 14.05.2015 și 20.05.2015) care sunt ilegale, emise contrar principiilor de bază ale dreptului și ele - fiind probe ilegale - NU vor fi puse la baza adoptării hotărâri de judecată.

-Ordonanțele de intentare a procesului contravențional din 14 mai 2015 și Ordonanțele privind aplicarea sancțiunii contravenționale din 20 mai 2015, la care instanțele de judecată naționale fac referire (la examinarea cauzei civile) au fost adoptate arbitrar flagrant, evident, contrar justiției și bunului simț, care atrag, prin acesta, o încălcare gravă a Convenției CEDO.

-Fiind, în esență, acte de procedură penală ILEGALE, adoptate contrar prevederilor de procedură prevăzute în Codul contravențional și Codul de procedură penală, inclusiv a articolului 6 din Convenția europeană a drepturilor omului, care SE APLICĂ PRIORITAR, față de legislația națională, în temeiul art.4 alin.(2) din Constituție:

-Ordonanța procurorului din Procuratura raionului Briceni din 14 mai 2015, de intentare a procesului contravențional, pe art.115 alin. (3) CC, în privința lui C.I.;

-Ordonanța procurorului din Procuratura raionului Briceni, din 14 mai 2015, de intentare a procesului contravențional, pe art.115 alin.(3) CC, în privința lui C.V.;

-Ordonanței procurorului, adjunct al procurorului raionului Briceni din 20 mai 2015, privind aplicarea sancțiunii contravenționale, în privința lui C.I. și

-Ordonanței procurorului, adjunct al procurorului raionului Briceni din 20 mai 2015, privind aplicarea sancțiunii contravenționale, în privința lui C.V. NU POT FI MENTINUTE în vigoare, ELE FIIND NULE ab initio (din momentul emiterii lor), ele NU pot să mai producă efectele juridice ale actelor de procedură și ele NU mai pot fi considerate/acceptate ca fiind probe legal obținute, pentru a fi puse la baza adoptării unor alte hotărâri de judecată, adoptate ulterior.

-Expunerea pretinsei sau a pretinselor încălcări ale Constituției, precum și a argumentelor în sprijinul acestor afirmații.

-Solicităm modificarea alineatului (1) articolul 448 Cod contravențional, prin declararea NECONSTITUȚIONALITĂȚII textului: „Termenul de contestare a deciziei agentului constatator este de 15 zile de la data emiterii acesteia sau, pentru părțile care nu au fost prezente la ședința de examinare a cauzei contravenționale, de la data înmînării copiei de pe decizia respectivă în condițiile art.447^a alin.(8)”, în corelare cu dispozițiile articolului 251 din Codul de procedură penală:

-„(1) încălcarea prevederilor legale reglementează desfășurarea procesului penal atrage nulitatea actului procedural numai în cazul în care s-a comis o încălcare a normelor procesuale penale ce nu poate fi înălțaturată decât prin anularea aceluia act.

- (2) încălcarea prevederilor legale referitoare la competența după materie sau după calitatea persoanei, la sesizarea instanței, la compunerea acesteia și la publicitatea ședinței de judecată, la participarea părților în cazurile obligatorii, la prezenta interpretului traducătorului, dacă sunt obligatorii potrivit legii, atrase nulitatea actului procedural.

- (3) Nulitatea prevăzută în alin.(2) nu se înălțură în nici un mod, poate fi invocată în orice etapă a procesului de către părți, și se ia în considerare de instanță, inclusiv din oficiu, dacă anularea actului procedural este necesară pentru aflarea adevărului și justă soluționare a cauzei, pe motivul că ea contravine prevederilor legale din Constituție.

-În argumentarea juridică ne referim la normele legale din Constituție:

-Repubica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezentă valori supreme și sunt șarantate (art.1 alin.(3));

-Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Repubica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale (art.4 alin.(2));

-Constituția Republicii Moldova este Legea Supremă. Nici o lege nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică (art.7);

-Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătoarești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale lesitime (art.20);

-Orice persoană acuzată de un delict este presupusă nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale (art.21);

-Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos (art.22);

-... dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile ... (art.23 alin.(2));

-Curtea Constituțională: a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și a hotărârilor Parlamentului... (art.135);

-Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO):

-Înaltele Părți Contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I al prezentei Convenții (art.1);

-Art.6 § 1. -Dreptul la un proces echitabil - „1. Orice persoană are dreptid la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra temeinicieei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

- Art.6 § 3 „ Orice acuzat are, în special, dreptul, m să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănuntit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa; fu să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale; a să se apere el însuși sau să fie asistat de un

apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer; să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării; esă fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere".

-Plenul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, a recunoscut statutul de izvor de drept al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în ordinea juridică internă și a explicat în Hotărârea nr.17 din 19 iunie 2000, „Privind aplicarea în practica judiciară de către instanțele judecătoarești a unor prevederi ale Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale”:

-„convenția constituie o parte integrantă a sistemului legal intern și respectiv urmează a fi aplicată direct ca orice altă lege a Republicii Moldova, cu deosebirea că CEDO are prioritate față de restul regulilor interne, care îi contravin”.

-Convenția (CEDO) necesită a fi interpretată prin prisma regulilor enunțate în Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor din 23 mai 1969.

-În materialele Curții de la Strasbourg adesea se menționează: „Este evident faptul că Convenția nu ar fi putut să supraviețuiască niciodată dacă nu ar fi fost considerată ca un „instrument viu” și dacă nu ar fi evoluat continuu prin intermediul jurisprudenței CEDO”.

-Conform Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3 din 09 iunie 2014, Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătoarești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale: În sensul art.46 din convenția Europeană, hotărârile CEDO au forță obligatorie ... instanțele judecătoarești vor aplica jurisprudența CEDO în cazul în care circumstanțele cauzei ce se examinează sunt similare circumstanțelor care au fost examinate de către CEDO și asupra cărora aceasta s-a pronunțat (pct.2).

-Dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe, garantat de art.6 § 1 din Convenție, trebuie să fie interpretat în lumina preambulului Convenției, care enunță supremăția dreptului ca element al patrimoniului comun al statelor contractante (Brumărescu împotriva României, pct.61; Nejdet Şahin și Perihan Şahin împotriva Turciei (MC), pct.57).

-Unul dintre elementele fundamentale ale statului de drept e reprezentat de principiul securității juridice [Beian împotriva României (nr.1), pct. 39; Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții împotriva României (MC), pct.116].

-Într-o societate democratică, în sensul Convenției, dreptul la o bună administrare a justiției deține un loc atât de important încât o interpretare restrictivă a garanțiilor art.6 § 1 nu corespunde cu obiectivul și scopul acestei dispoziții (Ryakib Biryoukov împotriva Rusiei, pct.37).

-Codul contravențional:

-Prezentul cod este lege a Republicii Moldova care cuprinde norme de drept ce stabilesc principiile și dispozițiile generale și speciale în materie contravențională, determină faptele ce constituie contravenții și prevede procesul contravențional și sancțiunile contravenționale (art.1);

-Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a Iezii contravenționale sunt interzise (art.5 alin.(2));

-Constituie contravenție fapta - acțiunea sau inacțiunea - ilicită, cu un grad de pericol social mai redus decât infracțiunea, săvârșită cu vinovătie, care atentează la valorile sociale ocrotite de lege, este prevăzută de prezentul cod și este pasibilă de sancțiune contravențională (art.10);

-Procesul contravențional pornit începează dacă: a) nu există faptul contravenției; b) se constată vreunul din temeiurile prevăzute la art.3 alin.(3), art.4 alin.(3), art.20-31; ...încetarea procesului contravențional determină repunerea în drepturi a persoanei în a cărei privință a fost pornit (art.441 CC);

-Ne consemnarea în procesul-verbal cu privire la contravenție a datelor și faptelor indicate la art.443 are ca efect nulitatea acestuia (art.445);

-Persoana în a cărei privință a fost pornit proces contravențional are dreptul: a) la apărare; b) să cunoască fapta imputată; e) să primească informație scrisă și explicarea drepturilor sale expuse în prezentul articol, inclusiv a dreptului de a tăcea și de a nu mărturisi împotriva sa, împotriva ruedelor sale apropriate ... precum și de a nu-și recunoaște vinovăția; fi să fie audiată în prezența apărătorului dacă acceptă sau cere să fie audiată; h) să ia cunoștință de materialele din dosar și să i se elibereze, la cerere, în cel mult 24 de ore, copii de pe procesul-verbal; i) să prezinte probe; fie să formuleze cereri; k) să conteste decizia asupra cauzei; l) să recunoască total sau parțial vinovăția în comiterea faptei ce i se impută; m) să ceară recuzarea reprezentantului autorității competență să soluționeze cauza contravențională, expertului, interpretului, traducătorului, grefierului; n) să solicite audierea martorilor; o) să facă obiecții împotriva acțiunilor agentului constatator și să ceară consemnarea obiecțiilor sale în procesul-verbal; p) să ia cunoștință de procesul-verbal încheiat de agentul constatator, să facă obiecții asupra corectitudinii lui, să ceară completarea lui cu circumstanțele care, în opinia sa, trebuie să fie consemnate; s) să atace, în modul stabilit de lege, acțiunile și deciziile autorității competență să soluționeze cauza contravențională, inclusiv hotărârea judecătorească; ...Realizarea de către persoana în a cărei privință a fost pornit proces contravențional a drepturilor sale ori renunțarea la realizarea acestor drepturi nu poate fi interpretată în detrimentul persoanei și nu poate avea consecințe nefavorabile pentru ea (art.384 alin.(2), (3) CC);

-(1) Procesul-verbal cu privire la contravenție va cuprinde: c) numele, prenumele, domiciliul, ocupația contravenientului, datele din buletinul lui de identitate, ...; e) încadrarea juridică a faptei, norma materială contravențională și indicile calificative ale elementelor constitutive ale contravenției; fi aducerea la cunoștință contravenientului ... a drepturilor și obligațiilor lor prevăzute la art.384 și 387; g) obiecțiile și probele pe care contravenientul le aduce în apărarea sa, ... (3) în cazul în care contravenientul ... nu cunoaște limba procesului-verbal, se asigură asistența unui interpret/traducător, datele lui consemnând-se în procesul-verbal... (5) Procesul-verbal se semnează pe fiecare pagină de agentul constatator, de contravenient ... (6) Faptul ... refuzului său de a semna procesul- verbal se consemnează în procesul-verbal și se adeverește prin semnatura a cel puțin 2 martori, indicând-se și datele acestora. (9) Partea rezolutivă a procesului-verbal va cuprinde decizia agentului constatator de sancționare a contravenientului sau de remitere a cauzei în instanță de judecată, cu recomandarea, în cazul în care consideră necesar, referitor la sancționare, sau de încetare a procesului, precum și termenul de contestare în instanță de judecată. (13) Copia de pe procesul-verbal se înmânează contravenientului... In cazul procesului-verbal întocmit în absență contravenientului, copia de pe procesul-verbal se înmânează în modul prevăzut la art.382 alin.(6) (art.443 CC);

-Nu se încheie proces-verbal nici în cazurile emiterii de către procuror a ordonanței de a refuza începerea urmăririi penale, de a înceta urmărirea penală din cauză că fapta constituie o contravenție, precum și în cazurile liberării de răspundere penală a persoanei cu tragerea la răspundere contravențională. In cazurile indicate, procurorul emite o ordonanță motivată privind pornirea procesului cu privire la contravenție (art.446 alin.(3) CC);

-Orice persoană are dreptul la satisfacția efectivă din partea instanței de judecată competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Orice persoană are dreptul la examinarea și la soluționarea cauzei sale în mod echitabil, în termen rezonabil, de către o instanță independentă, imparțială, legal constituită, care să acționeze în conformitate cu prezentul cod (art.381 alin.(1) și (2) CC);

-Actele de procedură se comunică persoanei potrivit regulilor de citare (art.382 alin.(7) CC);

-Persoana care nu posedă sau nu vorbește limba de stat are dreptul de a lua cunoștință de toate actele și materialele dosarului și de a vorbi în fața autorității competență să soluționeze cauza contravențională prin interpret (art.379 alin.(2) CC);

-Persoana acuzată de săvârșirea unei contravenții se consideră nevinovată atât timp cât vinovăția sa nu este dovedită în modul prevăzut de prezentul cod (art.375 alin.(1) CC); Procesul contravențional reprezintă totalitatea de norme din prezentul cod care reglementează procedura contravențională. Procesul contravențional este activitatea desfășurată de autoritatea competentă, cu participarea părților și a altor persoane titulare de drepturi și de obligații, având ca scop constatarea contravenției, examinarea și soluționarea cauzei contravenționale, constatarea cauzelor și condițiilor care au contribuit la săvârșirea contravenției. Procesul contravențional se desfășoară pe principii generale de drept contravențional, în temeiul normelor dreptului International și ale tratatelor internaționale cu privire la drepturile și libertățile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte (art.374 CC);

-În procesul contravențional, autoritatea competentă să soluționeze cauza contravențională este obligată să asigure părților și altor participanți la proces deplina exercitare a drepturilor procesuale în condițiile prezentului cod. Pe parcursul procesului contravențional, părțile au dreptul să fie asistate de un apărător (avocat). În momentul pornirii procesului contravențional, autoritatea competentă să soluționeze cauza contravențională este obligată să aducă la cunoștință persoanei posibile de răspundere contravențională dreptul ei de a fi asistată de un apărător (art.378 alin.(1)-(3) CC); Acțiunea procedurală de citare a persoanei în timpul procesului contravențional se efectuează în conformitate cu art.237-242 din Codul de procedură penală (CPP), art.382 alin.(6) CC);

-Dovada de primire a citației trebuie să cuprindă numărul dosarului penal, denumirea organului de urmărire penală sau a instanței care a emis citația, numele, prenumele se calitatea procesuală a persoanei citate, precum și data pentru care este citată. Dovada de primire trebuie să cuprindă, de asemenea, data înmânării citației, numele, prenumele, calitatea și semnătura celui ce înmânează citația, certificarea de către acesta a identității și a semnăturii persoanei căreia i s-a înmânat citația, precum și indicarea calității acesteia (art.242 alin.(1) CPP);

-Citația se înmânează personal celui citat, care va semna dovada de primire (art.239 alin.(1) CPP);

-Contravențiile prevăzute la art.115 alin.(3) ... se examinează de poliție (art.400 alin.(1) CC);

-Arderea în câmp deschis a resturilor vegetale de orice proveniență ...(art.115 alin.(3) CC);

-Agentul constatator poate constata contravenții ale căror constatare, soluționare și sanctionare sunt atribuite competenței unor alte organe. În astfel de cazuri, agentul va remite organelor respective procesele-verbale de constatare a contravențiilor (art. 399 alin.(2) CC);

-Procurorul examinează contravențiile prevăzute la art.54/1, 63-68, 88, 312, 313, 313/3, 316, 317, 320, 323-324, 335-337, 351-353 și cele pe care le-a depistat în exercițiul funcțiunii. În cazul refuzului începerii urmăririi penale, încetării urmăririi penale din cauza că fapta constituie o contravenție, precum și în cazul liberării de răspundere penală a persoanei cu tragicerea la răspundere contravențională, procurorul dispune pornirea procesului contravențional și ori examinează cauza în limitele competenței sale, ori expediază materialele acumulate, conform competenței, altor organe pentru examinare (art.396 alin.(1) și (2) CC);

-În cazul în care, pe parcursul judecării cauzei, se constată vreunul din temeiurile prevăzute la art.441 și 445, instanța încetează procesul contravențional (art.461 CC).

-De asemenea, facem trimitere și la articolele 2; 3 alin.(1); 7; 9 alin.(1), 10; 14 alin.(1)-(3); 42; 43; 378 alin.(1)-(3); 381 alin.(2), (4); 385 alin.(1)-(2); 386 alin.(1)-(2); 425 alin.(1)-(7); 440 alin.(1)-(3); 442 alin.(1)-(2); 448 Cod contravențional.

-Codul de procedură penală prevede:

-Încălcarea prevederilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal atrage nulitatea actului procedural numai în cazul în care s-a comis o încălcare a normelor procesuale penale ce nu poate fi înălțatură decât prin anularea acelui act. Încălcarea prevederilor legale referitoare la competența după materie sau după calitatea persoanei, la sesizarea instanței, la compunerea acesteia și la publicitatea ședinței de judecată, la participarea părților în cazurile obligatorii, la prezența interpretului, traducătorului, dacă sunt obligatorii potrivit legii, atrase nulitatea actului procedural. Nulitatea prevăzută în alin.(2) nu se înălțură în nici un mod, poate fi invocată în orice etapă a procesului de către vărti, se se ia în considerare de instanță, inclusiv din oficiu, dacă anularea actului procedural este necesară pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei (art.251 alin.(1)-(3));

-Participarea apărătorului la procesul penal este obligatorie în cazul în care: ...3) bănuitor, învinitor, inculpatul nu posedă sau posedă în măsură insuficientă limba în care se desfășoară procesul penal;... (art.69 alin.(1) pct.3)).

-În Hotărârea Curții Constituționale Nr.32 (dosarul Nr.158g/2018) s-a menționat:

-Spre deosebire de reglementările din Codul contravențional, în Codul de procedură penaltă legislatorul a decis să diferențieze nulitatea absolută de cea relativă. Astfel, potrivit articolului 251 alin.(2) din Codul de procedură penală, se sanctionează cu nulitate absolută actul procedural încheiat cu încălcarea prevederilor legale referitoare la competența rationae materie sau ratione personae, la sesizarea instanței, la compunerea acesteia și la publicitatea ședinței de judecată, la participarea părților în cazurile obligatorii, la prezența interpretului ori a traducătorului, dacă sunt obligatorii potrivit legii. În toate celelalte cazuri de încălcare a normelor procesuale penale, nulitatea actului procedural poate fi invocată numai în cazul în care s-a comis o încălcare ce nu poate fi înălțatură decât prin anularea acelui act (pct.44). Astfel, constatarea neconstituționalității prevederilor contestate nu împiedică Parlamentul să diferențieze cazurile de nulitate absolută și de nulitate relativă a procesului-verbal cu privire la contravenție. Totuși, până la introducerea acestor amendamente legislative, judecătorii trebuie să aplique prevederile din Codul de procedură penală și să constate, în fiecare caz particular, dacă lipsa unei mențiuni în procesul-verbal nu poate fi înălțatură decât prin anularea procesului-verbal de constatare a contravenției sau dacă aceasta poate fi acoperită (confirmată) de către instanța de judecată (pct.45).

-Inter alia, în lucrarea Codul de procedură penală. Comentariu, autorii apreciază: ... „nu orice încălcare a prevederilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal atrage nulitatea actului procedural, ci numai încălcările esențiale, adică numai acelea care afectează drepturile și interesele legitime ale părților,

aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei, iar pentru a opera nulitatea mai este necesar ca abaterea să nu poată fi înălțurată în alt mod, ceea ce înseamnă că, dacă poate fi înălțarată în alt mod, anularea actului devine inutilă" ...(pentru detalii, a se vedea: Dolea I., Roman D., Vîzdoagă T. și al. Codul de procedură penală. Comentariu. Ed. a II-a. - Chișinău: Cartier juridic, 2005).

-Coroborând prevederile legale susmenționate cu circumstanțele cauzei contravenționale examineate CONSTATĂM:

-prin emiterea Ordonanțelor de intentare a procesului contravențional din 14 mai 2015 și a Ordonanțelor privind aplicarea sancțiunii contravenționale din 20 mai 2015, față de C.I. și C.V., procurorul A INCĂLCAT dreptul la un proces echitabil, garantat de Convenție, după cum urmează: utilizarea de probe obținute ilegal, cu încălcarea drepturilor Convenției;

-dreptul la un proces public și de a fi audiat și prezent la proces;

-dreptul de a fi informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțeles și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa;

-dreptul de a dispune de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;

-dreptul de a se apăra el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el...;

-dreptul să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării ...;

-dreptul de a fi asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere;

-dreptul acuzatului/contravenientului de a-și pregăti apărarea;

-dreptul de a fi informat nu numai cu privire la „cauza” acuzației, dar și referitor la „natura” acuzației;

-dreptul acuzatului/contravenitului de a primi documentele prin care i se aduc învinuirile, traduse în limba pe care ei o înțeleg;

-dreptul acuzatului/contravenientului de a i se acorda posibilitatea să ia cunoștință de rezultatele cercetărilor efectuate, astfel, fiind încălcat, inclusiv, principiul egalității armelor, procedura contradictorie etc.

-Analiza Ordonanțelor de intentare a procesului contravențional din 14 mai 2015, și Ordonanțelor de aplicare a sancțiunilor contravenționale din 20 mai 2015, față de C.I. și C.V., urmează a fi ANALIZATE prin prisma respectării art.6 a CEDO aplicând noțiunea „acuzație în materie penală”,

-În Susținerile verbale, anexate la dosar, AM DEMONSTRAT încălcarea articolului 6 paragrafele 1 și 3 literele a), b), c), d) și e) din CEDO față de C.I. și C.V. la emiterea Ordonanțelor de intentare a procesului contravențional din 14 mai 2015 - LEGALITATEA cărora a și fost contestată, solicitând aplicarea sancțiunii - nulitatea absolută.

-Iar drept consecință, a declarării nulității absolute a ordonanțelor de intentare a procesului contravențional din 14 mai 2015, urmează a fi declarate nule și ordonanțele privind aplicarea sancțiunii contravenționale din 20 mai 2015, prin care s-au comis încălcări esențiale ce afectează drepturile și interesele legitime ale lui C.I. și C.V., încălcări care NU mai PERMIT aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei.

-Iar aceste încălcări grave de procedură, a drepturilor sarantate de Constituție și Tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, comise de PROCURORII din Procuratura raionului Briceni, față de C.I. și C.V., nu poate fi înălțarată printr-un alt mod decât prin ANULAREA acestor acte procedurale, ilegal adoptate.

-Menționăm, nulitatea este o sancțiune procedurală ce intervine în cazul nerespectării dispozițiilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal/contravențional și constă în invaliditatea actului de procedură efectuat în mod ilegal.

- Nulitatea este considerată singura sancțiune procedurală propriu-zisă, deoarece operează cu caracter general pentru orice încălcare a dispozițiilor de procedură.
- În funcție de efectele produse, nulitățile pot fi absolute și relative.
- În cazul nulităților absolute, atât vătămarea procesuală, cât și imposibilitatea înlăturării acesteia sunt prezumate absolut.
- Nulitatea relativă este incidentă în cazul încălcării oricărora dispoziții legale în afara celor, dacă prin nerespectarea cerinței legale s-a adus o vătămare drepturilor părților ori ale subiecților procesuali principali, care nu poate fi înlăturată altfel decât prin desființarea actului.
- Spre deosebire de cazurile de nulitate absolută unde vătămarea este presupusă, în cazul nulității relative aceasta trebuie dovedită.
- Prin vătămare procesuală, se înțelege atingerea adusă bunei desfășurări a procesului penal, echitabilității procedurilor ori drepturilor și libertăților fundamentale ale părților sau subiecților procesuali principali.
- Nulitatea unui act procesual sau procedural nu operează din oficiu (ope legis), prin simpla încălcare a legii, ci trebuie invocată în fața organului judiciar de către partea interesată sau din oficiu, constată și apoi declarată de organul judiciar competent, indiferent dacă sunt nulități relative sau absolute.
- Definite ca sancțiuni procedurale care lovesc actele procedurale existente, care au luat însă ființă prin nerespectarea dispozițiilor legale, prin omisiunea sau violarea formelor prescrise de lege, nulitățile ocupă un loc important în sfera garanțiilor care asigură atât efectivitatea principiului legalității, cât și aflarei adevărului.
- Actele procesuale și procedurale efectuate cu încălcarea legii de procedură produc îndoială asupra veridicității probelor administrate abuziv, cât și asupra corectitudinii soluțiilor adoptate față de prevederile legii penale și a celei civile.
- Existenta nulităților în dreptul procesual penal este strâns legată de existența unei vătămări procesuale, vătămare care trebuie să se fi produs prin efectuarea unui act în condiții nelegale.
- Definiția dată „vătămării” ar fi: atingerea adusă principiilor fundamentale ale procesului penal/contraventional din care rezultă posibilitatea de a nu se realizeze scopul acestuia.
- După modul de aplicare și efectele pe care le produc (după cum am menționat), nulitățile sunt: nulități absolute - care intervin în cazurile expres prevăzute de lege și care se constată din oficiu sau la cerere, putând fi invocate, în principiu, în orice stare a procesului penal: nulități relative - care sunt, de regulă, cele virtuale, rezultă din reglementarea generală privind respectarea legii în desfășurarea procesului penal.
- Nulitățile absolute se caracterizează prin: vătămarea gravă pe care o produc și este întotdeauna considerată ca existentă (presumție juris et de jure), care nu suferă/acceptă proba contrarie.
- Cel care invocă nulitatea absolută nu trebuie să facă dovada existenței vătămării, fiind suficientă doar dovada încălcării normei juridice prevăzute sub sancțiunea nulității absolute.
- Ele pot fi invocate în condiții de timp diferite față de nulitățile relative, în majoritatea lor acestea putând fi aduse în discuție în orice stare/etapă a procesului.
- Ele pot fi invocate de către procuror, de subiecții procesuali principali, cât și orice parte din proces, indiferent de existența sau inexistența unui interes procesual propriu, ELE se iau în considerare chiar din oficiu.
- Declararea nulității unui act procesual sau procedural atrage lînsa acestuia de efecte juridice.
- Actul este considerat nul din momentul în care a fost efectuat cu încălcarea legii (ex tune) și nu din momentul în care s-a declarat nulitatea lui (ex nune).

-Nulitatea absolută se deosebește de nulitatea relativă, la nivel calitativ, prin faptul că cea dintâi nu necesită dovedirea unei vătămări, ci aceasta se prezumă prin simpla existență a neregulii procesuale.

-Astfel, observăm că nulitățile absolute expres prevăzute de lege, apar în situații în care sunt încălcate dreptul la apărare, dreptul la un proces echitabil, dreptul la o instanță imparțială și independentă.

-Putem afirma faptul că nulitățile absolute sunt acele situații procesuale care încalcă anumite drepturi fundamentale ale procesului penal/contravențional, față de care legiuitorul a și apreciat că nu este necesară dovedirea niciunei vătămări, deoarece vătămarea rezultă din însăși încălcarea regulii procesuale.

-Așadar, există o prezumție legală absolută de încălcare a drepturilor fundamentale, producându-se o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin desființarea actelor de procedură viciate.

-Conform art.4 alin.(2) din Constituție, prevederile Dreptului European (CEDO) se aplică cu prioritate, inclusiv în procesul penal, cât timp în dreptul intern nu există prevederi contradictorii mai favorabile. Astfel, Deciziile date de Curtea europeană a drepturilor omului (CEDO) se aplică direct și prioritar în procesele penale desfășurate în Republica Moldova.

-Având în vedere definiția dată anterior nulității absolute, drept situație concretă apărută în procesul penal, pe care legiuitorul o prezumă ca încălcând unul dintre drepturile fundamentale, putem extinde noțiunea de nulitate absolută, cuprinzând și acele decizii ale Curții Europene a Drepturilor Omului, prin care se constată că o neregularitate procesuală încalcă drepturile fundamentale ale omului, prevăzute de CEDO.

-Concluzionând, opinăm că în cazul în care o situație concretă apărută în procesul contravențional, este prezumată de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului ca încălcând unul dintre drepturile fundamentale, aceasta este lovitură de nulitate absolută.

-Însă, de această dată nulitatea absolută nu este transpusă în dispozițiile Codului de procedură penală. Codul contravențional, ci aceasta își face aplicabilitate directă din Dreptul European, CEDO.

-O situație contrară, ar lipsi de eficacitate dispozițiile CEDO, în sensul că, odată constată o încălcare a unui drept fundamental într-o situație concretă (spre exemplu: încălcarea dreptului la un proces echitabil, a dreptului la apărare etc.) iustitiabilul ar fi nevoie să dovedească de fiecare dată existența unei vătămări în situația specifică.

-Or, consideră că o astfel de interpretare nu poate fi primită, iar dezlegările unor probleme de drept prin care CEDO constată încălcarea drepturilor fundamentale, odată ivite din nou în practica judiciară internă, trebuie să fie sănctionate cu nulitatea absolută, prin aplicarea directă a prevederilor CEDO, în temeiul art.4 din Constituție.

-Noțiunea de proces echitabil presupune ca instanța internă să examineze problemele esențiale ale cauzei și nu să se mulțumească cu o confirmare pur și simplu a probelor, prezentate de procuror, dar trebuind să își motiveze hotărârile pe baza întregului material probatoriu, existent la dosar.

-Or, în condițiile în care instanța de fond nu administrează probatorul în mod corespunzător și complet, în mod evident și hotărârea pronunțată este/va fi una ce nu corespunde adevărului faptic, iar pe cale de consecință motivarea acesteia se va rezuma doar la a reitera acuzațiile/probele procurorului.

-Lămurirea cauzei sub toate aspectele pe baza probelor și formarea convingerii judecătorului pe baza celor administrative reprezintă două poziții de includere a capacitatii apreciative a instanței în demersul indispensabil al aflării adevărului.

-În același sens Recomandarea R (94) 12 a Comitetului de Miniștri ai Statelor Membre asupra Independenței, eficacității și rolului judecătorilor, potrivit căreia „judecătorii trebuie să dispună de puteri suficiente și să fie în măsură să le exercite pentru a se achita de funcțiile lor”, confirmă ipoteza conform căreia judecătorul fondului trebuie să procedeze la o cercetare judecătorească amănunțită.

-În esență, vom critica instituirea unui termen până la care se poate invoca nulitatea absolută ce decurge din nerespectarea prevederilor legale menționate în art.6 par.1 și 3 din CEDO.

-Prin legiferarea unui termen înăuntrul căruia se poate invoca nulitatea absolută, spre exemplu în cazul neasistării de către un apărător, deși legea prevede obligativitatea acestui lucru, se ajunge la o situație contradictorie.

-Astfel, legiuitorul instituie un termen care limitează posibilitatea invocării nulității absolute, deși prezumă absolut că persoana prezentă necesită asistența unui avocat pentru a putea realiza o apărare efectivă, apărare care presupune inclusiv invocarea nulităților.

-Este de menționat, inclusiv în jurisprudența instanțelor judecătorești a reținut că dreptul la o apărare efectivă ocupă un loc central în derularea procesului penal, importanța lui constând în faptul că toate celelalte drepturi ar rămâne derizorii, fără garanții procedurale, autoritatele judiciare având obligația de a asigura acest drept.

-Astfel, asigurarea reală a apărării este o garanție, o premisă sigură a cercetării obiective și complete a probelor, o condiție sine qua non a aflării adevărului, a apărării drepturilor și intereselor legale ale contravenientului, creând condiții necesare emiterii unei hotărâri legale și temeinice.

-Constatăm: -prin instituirea unui termen înăuntrul căruia se poate ridica excepția nulității absolute în cazul neasistării de către un apărător (dreptul la interpret, cât și alte garanții procesuale), deși legea prevedea obligativitatea acestui lucru, legiuitorul golește de conținut însuși dreptul fundamental la apărare, asigurat inclusiv prin asistarea de către un avocat numit din oficiu, în cazurile expres prevăzute de lege, or dreptul la interpret, dreptul la un proces echitabil etc.

-Astfel, deși nerespectarea obligației de către organul de urmărire penală este sancționată de legiuitor cu nulitatea absolută, această sancțiune aplicabilă apare ca fiind lipsită de eficiență în condițiile instituirii unui termen, până la care se poate invoca nulitatea absolută ce decurge din nerespectarea dispoziției referitoare la obligativitatea respectării garanțiilor procesuale, cum ar fi dreptul la apărare, interpret etc..

-Din cele menționate, supra, și se poate trage concluzia: -în cazul încălcării unei dispoziții aflate sub sancțiunea nulității absolute, există întotdeauna vătămarea procesuală cerută de lege și existența unei astfel de vătămări nu mai trebuie dovedită, după cum nu poate fi dovedită nici inexistența ei, producerea vătămării fiind pusă sub puterea unei prezumții legale *juris et de jure*.

-Or, sancțiunea care implică întotdeauna existența unei vătămări ce nu poate fi înălțată în nici un mod nu poate proteja decât acele dispoziții care garantează în cel mai înalt grad aflarea adevărului sau care asigură realizarea efectivă a drepturilor părților.

-Așadar, în cazul nulităților absolute, toate dispozițiile aflate sub această sancțiune sunt dispoziții care, prin voința legii, garantează aflarea adevărului sau asigură drepturile părților, fără a mai fi necesar să se facă evaluări/argumentări despre încadrarea lor în acest temei de casare a nelegalității hotărârii recurate.

-Nulitățile absolute se caracterizează prin aceea că vătămarea se fundamentează pe prezumții legale absolute, iar încălcarea legii având consecințe grave și directe asupra realizării scopului procesului penal.

-Respectarea de către organul de urmărire penală (în cazul nostru de procuror) a acestei obligații este garantată prin intermediul art.251 alin.(1) din Codul de procedură penală, care sanctionează cu nulitatea absolută încălcarea dispozițiilor prevăzute de art.6 par.1 și 3 din CEDO.

-Limitarea în timp a posibilității invocării excepției de nulitate absolută, după cum prevede art.448 alin.(1) Cod contravențional:

-Termenul de contestare a deciziei agentului constatator este de 15 zile de la data emiterii acesteia sau, pentru părțile care nu au fost prezente la ședința de examinare a cauzei contravenționale, de la data înmânării copiei de pe decizia respectivă în condițiile art.447/1 alin.(8), întemeiate pe dispozițiile art.251 din Codul de procedură penală, aduc o gravă atingere dreptului la apărare, dar și dreptului la un proces echitabil garantat de Constituție și CEDO.

-Prin limitarea termenului în care poate fi invocată nulitatea absolută a actelor care au fost întocmite cu încălcarea dreptului la apărare, dreptului la un proces echitabil etc., se dă posibilitatea fundamentării unei soluții de condamnare/sanctionare pe acte întocmite în mod nelegal, cu încălcarea dreptului la apărare, dreptului la interpret etc.

-Prin modul de reglementare, EXISTENT LA PREZENT, în sensul limitării termenului în care se poate invoca nulitatea absolută a actelor de procedură întocmite în cursul urmăririi penale cu încălcarea dreptului la apărare, dreptului la un proces echitabil, dreptului la interpret etc. se produce o minimizare a acestui drept fundamental garantat și ocrotit, atât prin Legea fundamentală, cât și prin Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO), ce NU mai poate fi admis.

-Principiul legalității procesului penal (inclusiv contravențional) impune, ÎN MOD IMPERATIV, respectarea dispozițiilor legale în desfășurarea procedurilor judiciare penale și contravenționale.

-Iar una dintre garanții cele mai puternice pentru asigurarea îndeplinirii actelor procesuale și procedurale potrivit prescripțiilor legii o și constituie sancțiunile privind actele procesuale.

-Pentru asigurarea unei apărări reale a unor persoane care, datorită situațiilor în care se găsesc, nu se pot apăra ele însăși, dreptul de apărare, dreptului la un proces echitabil (cât și alte garanții procedurale) nu mai este facultativ, ci devine o condiție legală necesară, DE BAZĂ, pentru desfășurare normală a procesului.

-În opinia noastră, aplicarea directă a prevederilor articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, depășește dihotomia nulitate absolută - nulitate relativă, care conduce la o soluție în contradicție cu standardele europene în materia drepturilor fundamentale, aplicându-se sancțiunea „inaplicabilității normei interne contrare Convenției pentru raportul juridic concret și cu privire la situația conflictuală supusă examinării”.

-Anterior, Curtea Constituțională nu a avut spre examinarea prevederile legale contestate.

-Statul de drept nu poate exista decât în condițiile supremăției Constituției și a respectării legilor.

-Totodată, trebuie de avut în vedere și dispozițiile constituționale ale art.134 alin.(3), potrivit cărora „Curtea Constituțională garantează supremăția Constituției”, pe cele ale art.7, potrivit cărora, „Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă ...” și pe cele din art.1 alin.(3), potrivit cărora, „Republika Moldova este un stat de drept...”.

-Într-un stat de drept, respectarea principiilor precum legalitatea, securitatea juridică sau previzibilitatea normelor juridice trebuie să fie de domeniul normalității.

-Atunci când însă normalul se transformă în anormal, vorbim deja de o stare de insecuritate juridică, care generează lipsa de incredere a cetățeanului în autoritățile publice ale statului și în normele pe care acestea le edictează.

-Principiul respectării legilor vizează, în primul rând, calitatea actelor normative, astfel că orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții privind claritatea, precizia și previzibilitatea.

-Obligativitatea respectării legilor implică și o obligație pozitivă a legiuitorului, de a reglementa prin texte clare și precise, claritatea legii fiind apreciată în lumina experienței juridice normale.

-Aceste cerințe calitative ale legii au fost reliefate de cele mai multe ori în bogata jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului, ele fiind preluate și în jurisprudență Curții Constituționale a Republicii Moldova.

-Solicitând declararea neconstituțională sintagma: „Termenul de contestare a deciziei agentului constatator este de 15 zile de la data emiterii acesteia sau, pentru părțile care nu au fost prezente la ședința de examinare a cauzei contravenționale, de la data înmăňării copiei de pe decizia respectivă în condițiile art.447/1 alin.(8)”, din alineatul (1) a articolului 448 Cod contravențional, în corelație cu art.251 alin.(1)-(3) Cod de procedură penală, fapt ce le-ar permite persoanelor, din dosarul contravențional susmentionat, care se află pe rolul Curții de Apel Bălți, în final să SE BUCURE de drepturile și libertățile fundamentale, garantate prin Constituție, Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, care și urmează a fi aplicate în practică, în REALITATE (la cazuri concrete) și nu doar teoretizate, discutate în abstract, în aulele universitare.

Avocatul Lazari Constantin în interesele contravenienților Cramari Ivan și Cramari Valerii în ședința instanței de recurs nu s-a prezentat, prin cerere a solicitat examinarea cauzei în lipsa sa, din motivul antrenării în alt proces stabilit anterior.

În ședința instanței de recurs contravenienții Cramari Ivan și Cramari Valerii au susținut cererea înaintată de avocat și au solicitat să fie admisă din motivele invocate.

Procurorul participant în ședința instanței de recurs s-a pronunțat pentru respingerea cererii înaintate de avocatul Lazari Constantin privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmei: „Termenul de contestare a deciziei agentului constatator este de 15 zile de la data emiterii acesteia sau, pentru părțile care nu au fost prezente la ședința de examinare a cauzei contravenționale, de la data înmăňării copiei de pe decizia respectivă în condițiile art.447/1 alin.(8)”, din alineatul (1) a articolului 448 Cod contravențional.

Victima Chiriac Alexei și avocatul Cîrțica Boris în ședința instanței de recurs nu s-au prezentat, deși au fost citați legal, fapt confirmat prin avizele de receptie anexate la materialele cauzei, totodată potrivit referinței anexate la materialele cauzei victimă Chiriac Alexei a solicitat respingerea recursului ca fiind inadmisibil și examinarea cauzei în lipsa sa.

Audiind participanții la proces, studiind materialele cauzei penale, Colegiul penal ajunge la concluzia că sunt întrunite condițiile, menționate în Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art.135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova, în legătură cu ce dispune admiterea demersului înaintat de avocatul Lazari Constantin în vederea solicitării Curții Constituționale să verifice constituționalitatea „Termenul de contestare a deciziei agentului constatator este de 15 zile de la data emiterii acesteia sau, pentru părțile care nu au fost prezente la ședința de examinare a cauzei contravenționale, de la data înmăňării copiei de pe decizia respectivă în condițiile art.447/1 alin.(8)”, din

alineatul (1) a articolului 448 Cod contraventional, în corelație cu art.251 alin.(1)-(3) Cod de procedură penală, prin prisma Hotărârii Curții Constituționale Nr.32 (dosarul Nr.158g/2018); articolul 6 paragrafele 1 și 3 literele a), b), c), d) și e) a Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale (CEDO) și articolele 1 alin.(3); 4 alin.(2), 7, 20, 21 și 23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova.

Colegiul penal se bazează pe prevederile art.7 al.3, 3/1,3/2 CPP RM, potrivit căruia se indică, următoarele:

- (3) În cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

- (3¹) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

-b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;

-c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;

-d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

- (3²) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbatările judiciare se suspendă.

Potrivit art.135 al.1 lit.a,g din Constituția RM se reglementează, că Curtea Constituțională:

-a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

-g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție.

Colegiul penal ține cont și de Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate) (Sesizarea nr.55b/2015), potrivit căreia Curtea Constituțională a hotărât, în sensul articolului 135 alineatul (1) lit.a) și g) corroborat cu articolele 20, 115,116 și 134 din Constituție următoarele:

- în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătorilor, pe rolul cărora se află cauza;
- judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Colegiul penal, ținând cont de prevederile legale la acest capitol și de obligațiile impuse instanței de judecată prin Hotărârea CC nr.2 din 09.02.2016, consideră posibilă admiterea demersului înaintat pe caz de avocat, fiind întruite condițiile expuse în Hotărârea Curții Constituționale nr.2, obiectul excepției de neconstituționalitate ridicate fiind art.448 al.1 Cod Contravențional al RM, care intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție, excepția este ridicată de către avocatul Lazari Constantin în interesele contravenienților Cramari Ivan și Cramari Valerii, prevederile ridicate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei contravenționale respective în raport cu învinuirea adusă contravenienților și nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect anume prevederile contestate în raport cu cele invocate de apărare.

Instanța de judecată, totodată, ținând cont de faptul că judecarea cauzei contravenționale se află la etapa cercetării judecătorești, consideră necesară suspendarea judecării cauzei contravenționale până la examinarea sesizării de către Curtea Constituțională.

Suspendarea procesului constă în încetarea temporară a actelor de procedură de către instanța de judecată din cauza unor împrejurări obiective, ce fac imposibilă desfășurarea mai departe a procesului și este imposibil de determinat când împrejurarea obiectivă, în cazul dat Curtea Constituțională se va expune, iar procesul va putea reluat.

În temeiul art.7, art.413 al.2 Cod de Procedură Penală al RM, art.135 al.1 lit.a, g din Constituția RM, Colegiul penal al Curții de Apel Bălți,

D I S P U N E:

Admite cererea avocatului Lazari Constantin, Cramari Valerii și Cramari Ivan privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cauza contravențională în baza art.art.115 al.3, 115 al.3 Cod Contravențional al RM în privința lui Cramari Valerii și Cramari Ivan.

Se seizează Curtea Constituțională despre excepția de neconstituționalitate ridicată de Lazari Constantin, Cramari Valerii și Cramari Ivan pentru verificarea constituționalității sintagmei „Termenul de contestare a deciziei agentului constatator este de 15 zile de la data emiterii acesteia sau, pentru părțile care nu au fost prezente la ședința de examinare a cauzei contravenționale, de la data înmânării copiei de pe decizia respectivă în condițiile art.447/1 al.(8)” din alineatul (1) a articolului 448 Cod Contravențional, în corelație cu art.251 alin.(1)-(3) Cod de Procedură Penală RM, prin prisma Hotărârii Curții Constituționale nr.32 (dosarul nr.158g/2018), articolul 6 § 1 și 3 literele a), b), c), d) și e) a Convenției pentru

apărarea Drepturilor Omului și Libertăților fundamentale (CEDO) și articolele 1 alin.(3), 4 alin.(2), 7, 20, 21 și 23 alin.(2) din Constituția RM.

Se suspendă judecarea cauzei contravenționale în privința lui Cramari Valerii și Cramari Ivan în baza art.art.115 al.3, 115 al.3 Cod Contravențional al RM, până la examinarea sesizării.

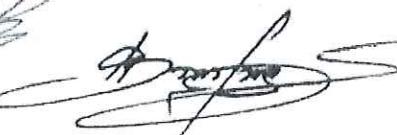
Încheierea, separat, nu se supune nici unei căi de atac.

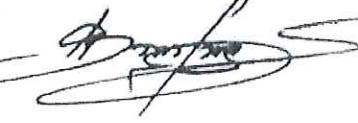
Președintele ședinței, judecător

Judecător

Judecător

Rotaru Ala

Burdeniuc Ruslana

Pușca Dumitru

